

TƏBİİ
MİNİERALLARDAN
DAHA YAXŞI
GƏLƏCƏYƏ

“Perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsalı”

üzrə bazar araşdırması

Bazar
təhlili

Rəqabət
mühiti

İmkanlar
və risklər

Strategi
məsləhətlər

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI

2025

DAHA
ENERJISƏMƏRƏLİ

DAHA
DAYANIQLI

DAHA
TƏBİİ

MÜNDƏRİCAT

Ümumi məlumat	3
1. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının bazar həcmi: • Perlitli quru qarışıqlar (suvaq, şpaklyovka) • Yüngül beton bloklar • Dam və döşəmə doldurucuları • Yangına davamlı örtüklər • Akustik panellər	6
2. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının növləri üzrə idxal həcmi və coğrafiyası (son 3 il üzrə).....	12
3. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının növləri üzrə ixrac həcmi və coğrafiyası (son 3 il üzrə).....	18
4. Yerli və idxal olunan məhsulların bazar payı, qiymət diapazonları və rəqabət üstünlükləri	22
5. Növbəti 3 il üçün perlit tərkibli inşaat materiallarına tələbatın proqnozu	29
6. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsal edən şirkətlərin siyahısı	32
7. Perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsalında istifadə olunan xammal, xammalın yerli bazası və potensialı	35
8. Rəqabətə təsir edən faktorlar: texnologiya, logistika, enerji xərcləri və s.	40
9. Perlit tərkibli inşaat məhsulları üzrə texniki rəqlament və standartlar	46
Ümumi nəticə və təkliflər	50

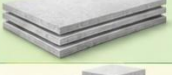
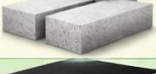
ÜMUMİ MƏLUMAT

Perlit vulkanik mənşəli, əsasən silisiumdan ibarət olan və yüksək temperaturda qızdırıldıqda həcmi dəfələrlə artaraq çox yüngül, məsaməli materiala çevrilən təbii xammaldır. İnşaat sektorunda geniş tətbiq olunmasının əsas səbəbləri aşağı sıxlıq, istilik və səs izolyasiyası, yanğına davamlılıq və kimyəvi dayanıqlıqdır.

1. Əsas perlit tərkibli məhsullar

Perlit əsasən **yüngüllük, istilik və səs izolyasiyası, yanğına davamlılıq və nəm tənzimləmə** xüsusiyyətlərinə görə tikinti, kənd təsərrüfatı və sənayedə geniş istifadə olunur.

Perlit tərkibli əsas məhsullar aşağıdakılardır:

 Məhsul	 Əsas istifadə sahəsi	 Əsas üstünlük
 Perlitli yüngül beton	 Döşəmə, dam, divar konstruksiyaları	 Aşağı çəki, istilik izolyasiyası
 Perlitli suvaq	 Daxili və xarici divarlar	 İstilik və səs izolyasiyası
 Perlitli hörgü məhlulu	 Kərpic və blok hörgüsü	 Yüngül və istilik izolyasiyalı
 Perlitli əsaslı istilik izolyasiya lövhələri	 Divar, dam, sənaye qurğuları	 İstilik və yanğına izolyasiyası
 Perlitli yüngül bloklar	 Xarici və daxili divarlar	 Aşağı sıxlıq
 Perlit əsaslı dam örtüyü materialları	 Düz dam sistemləri	 İstilik izolyasiyası
 Perlit-sement qarışıqları	 Döşəmə və örtüklər	 Yüngülləşdirmə və izolyasiya
 Sənaye izolyasiya materialları	 Sobalar, borular, çənlər	 Yüksək temperatura davamlılıq

Mənbə: <https://www.perlite.org/library/?utm>

2. Tikinti sektoru üçün ən perspektivli məhsullar

Azərbaycan şəraitində yerli istehsal baxımından xüsusilə aşağıdakı məhsullar daha perspektivli hesab oluna bilər:

1. Perlitli istilik izolyasiya suvağı
2. Perlitli quru tikinti qarışıqları
3. Perlitli yüngül beton
4. Perlitli divar blokları
5. Perlitli döşəmə şapı
6. Perlit əsaslı izolyasiya plitələri
7. Perlitli odadavamlı qarışıqlar

Bunların içərisində **perlitli quru qarışıqlar, suvaq və şap** nisbətən aşağı investisiya ilə istehsalə başlamaq üçün, **perlitli blok və plitələr** isə daha böyük sənaye layihəsi üçün uyğun istiqamətlərdir¹.

3. Perlitin inşaatda əsas üstünlükləri

İstilik izolyasiyası. Perlitin məsaməli strukturu istilik keçiriciliyini aşağı salır. Buna görə divar, dam və döşəmələrdə istilik itkisini azaltmaq üçün istifadə olunur.

Yüngüllük. Adi mineral aqreqatlarla müqayisədə perlit çox daha yüngüldür. Bu xüsusiyyət konstruksiyanın ümumi çəkisinin azaldılmasına imkan verir.

Yanğına davamlılıq. Perlit qeyri-üzvi material olduğundan yanmır və yüksək temperaturlara davamlıdır. Bu xüsusiyyət onu yanğın təhlükəsizliyi tələb olunan konstruksiyalarda maraqlı materiala çevirir.

Səs izolyasiyası. Məsaməli struktur səsin yayılmasını müəyyən dərəcədə azaldır və akustik materiallarda istifadəyə imkan verir.

Nəmlik və kimyəvi davamlılıq. Perlit özü nisbətən inert materialdır. Lakin hazır məhsulun suya davamlılığı onun bağlayıcısından və istehsal texnologiyasından asılıdır².

4. İstehsal prosesi

Perlit tərkibli inşaat məhsullarının istehsalı adətən aşağıdakı mərhələlərdən ibarətdir:

Perlit filizi → xırdalama → ələmə → genişləndirmə (ekspansiya) → fraksiyalara ayırma → sement/gips və digər komponentlərlə qarışdırma → qəlibləmə → qurutma → hazır məhsul.

Ən mühüm mərhələ **perlitin genişləndirilməsidir**. Xammal perlit yüksək temperaturda sürətlə qızdırıldıqda onun tərkibindəki bağlı su buxarlanır və material "popkorn" kimi genişlənərək çoxsaylı məsamələr yaradır³.

5. Xammal tərkibi

Məhsulun növündən asılı olaraq əsas komponentlər bunlardır:

- genişləndirilmiş perlit;
- sement;
- gips;
- əhəng və su;
- polimer və ya digər bağlayıcılar;
- müxtəlif mineral və kimyəvi əlavələr.

Məsələn, **perlitli suvaqda** perlit + sement/gips + əhəng və xüsusi əlavələrdən istifadə edilə bilər. **Perliti beton** üçün isə perlit yüngül aqreqat kimi sement, su və digər komponentlərlə qarışdırılır⁴.

6. Azərbaycan üçün potensial

Azərbaycan baxımından perlit əsaslı məhsulların istehsalının maraqlı olmasının əsas səbəbləri:

- tikinti sektorunda istilik izolyasiyasına tələbatın artması;
- enerji səmərəliliyi tələblərinin güclənməsi;
- yüngül tikinti materiallarına tələbat;
- idxal olunan bəzi izolyasiya və quru tikinti materiallarının əvəzlənməsi;
- yerli xammaldan istifadə imkanları;
- məhsulların qonşu ölkələrə ixrac potensialı.

¹ <https://www.perlite.org/construction/?utm>

² <https://www.perlite.org/perlite-lightweight-insulating-concrete-roofing/?utm>

³ <https://perlite.com/how-perlite-is-made/#utm>

⁴ <https://www.perlite.org/specifications-guide-transit-mix-perlite-lightweight-concrete/?utm>

Xüsusilə **perlitli quru suvaq, yüngül beton, hörgü məhlulu və istilik izolyasiya materialları** Azərbaycanda kommersiyalaşdırılması daha real istiqamətlər hesab edilə bilər⁵.

7. İstehsal müəssisəsi üçün əsas avadanlıqlar

Orta ölçülü müəssisə üçün məhsul çeşidindən asılı olaraq aşağıdakı avadanlıqlar tələb olunur:

1. perlit xammalının qəbulu və bunker sistemi;
2. xammalın qırıcı və üyüdücü avadanlığı;
3. ələk və fraksiyalaşdırma sistemi;
4. perlit ekspanderi (genişləndirici soba);
5. soyutma və toz tutma sistemi;
6. avtomatik dozalama sistemi;
7. qarışdırıcılar;
8. qəlibləmə və/və ya pres avadanlığı;
9. qurutma kamerası;
10. qablaşdırma xətti;
11. laboratoriya və keyfiyyətə nəzarət avadanlıqları⁶.

8. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının HS kodları

Perlit tərkibli inşaat məhsullarının **vahid HS kodu yoxdur**. Kod məhsulun hazır məhsul kimi, xammal kimi, izolyasiya materialı, beton blok, odadavamlı qarışıq və ya panel formasında olmasından asılıdır. Azərbaycanın XİF MN nomenklaturasında **xammal perlit üçün daha dəqiq 10-rəqəmli kod 2530 10 100 0** göstərilir⁷.

Nö	Məhsul	HS kodu / XİF MN	Qeyd
1	 Xamm, köpüklənməmiş perlit	2530 10 100 0	Azərbaycanın XİF MN-də birbaşa “perlit” kimi göstərilir
2	 Genişlənmiş vermikulit, perlit və xloritlər – beynəlxalq HS	253010	HS-6 səviyyəsində perlit digər iki mineral ilə birlikdədir
3	 Perlitli istilik/səs izolyasiya materialları	680690	Mineral əsaslı istilik, səs izolyasiyası və səsuducu məmulatlar
4	 Perlitli izolyasiya qarışıqları və mineral izolyasiya məmulatları	680690	Məhsulun tərkibindən və formasından asılı olaraq
5	 Perlitli sement/beton blokları	681011	Sementdən, betondan və ya süni daşdan tikinti blokları
6	 Digər sement/beton tikinti məmulatları	681019	Blokdan fərqli digər məmulatlar üçün potensial kod
7	 Perlitli odadavamlı sement, məhlul və beton	381600	Odadavamlı sementlər, məhlullar, betonlar və analoji kompozisiyalar
8	 Perlitli əsaslı gips məmulatları	680990	Gips və gips əsaslı digər məmulatlar
9	 Perlitli akustik/istilik izolyasiya panelləri	680690	Mineral əsaslı izolyasiya və səsuducu məmulatlar
10	 Perlitli dam/döşəmə izolyasiya materialları	680690	Məhsulun hazır izolyasiya məmulatı formasında olması halında

Mənbə: <https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Structure/Detail/EN/2089/3824?utm>

⁵ <https://economiczones.gov.az/storage/media/6971/32CEE547-869B-45F7-92F0-BEF0A7C837FF.pdf?utm>

⁶ <https://www.ipsmakina.com.tr/en/plants/perlite-expansion-plant?utm>

⁷ <https://www.taxes.gov.az/az/post/283?utm>

Ən vacib kodlar

1. 2530 10 100 0 – Perlit

Bu, Azərbaycanda **xammal perlit üçün ən mühüm XİF MN kodudur**. Rəsmi Azərbaycan gömrük tarif siyahısında 2530 10 100 0 kodu “perlit” kimi göstərilir⁸.

Beynəlxalq HS-6 səviyyəsində isə **253010** “vermikulit, perlit və xloritlər, köpüklənməmiş” qrupudur⁹.

Məsələn, WITS məlumatında Azərbaycanın 2024-cü il üzrə **253010** idxalı **8 531,34 ton və 864,53 min ABŞ dolları** göstərilir¹⁰.

680690 – Perlitli izolyasiya məhsulları

Bu kod mineral əsaslı **istilikizolyasiya, səsizolyasiya və səsuducu məmulatları** əhatə edir və perlit əsaslı hazır izolyasiya məhsullarının araşdırılmasında əsas kodlardan biridir¹¹.

381600 – Odadavamlı məhsullar

Perlit tərkibli **yanğına/istiliyə davamlı sement, məhlul və betonlar** üçün istifadə oluna bilən əsas kodlardan biridir. Lakin bu koddakı bütün məhsulların perlitli olmadığını nəzərə almaq lazımdır¹².

681011 – Yüngül beton bloklar

Perlit dolduruculu beton blokların ayrıca HS kodu olmadığından, məhsulun texniki tərkibi və təyinatından asılı olaraq sement/beton tikinti blokları üzrə kodlaşdırma tətbiq oluna bilər¹³.

1. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının bazar həcmi: • Perlitli quru qarışıqlar (suvaq, şpaklyovka) • Yüngül beton bloklar • Dam və döşəmə doldurucuları • Yanğına davamlı örtüklər • Akustik panellər

Azərbaycan üzrə **perlit tərkibli məhsullar ayrıca statistik kateqoriya kimi uçota alınmır**. Dövlət Statistika Komitəsinin tikinti statistikası əsasən tikinti işlərinin ümumi dəyərini və tikinti materiallarının daha geniş məhsul qruplarını əhatə edir¹⁴.

2024-cü ildə Azərbaycanda tikinti işlərinin dəyəri **14,26 mlrd manat** olub. 2025-ci ildə tikinti materialları istehsalının ümumi dəyəri isə təxminən **1,46 mlrd manat** təşkil edib¹⁵.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə 2025-ci ildə Azərbaycanda tikinti materialları istehsalı 4,3% artıb¹⁶.

⁸ <https://www.taxes.gov.az/az/post/283?utm>

⁹ <https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Detail/EN/2089/253010?utm>

¹⁰ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

¹¹ <https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Structure/Detail/EN/2089/680690?utm>

¹² <https://www.wcotradetools.org/en/harmonized-system/2012/en/063816?utm>

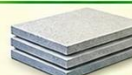
¹³ <https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Structure/Detail/EN/32/681011?utm>

¹⁴ <https://www.stat.gov.az/source/construction/?utm>

¹⁵ https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/source/Az%C9%99rbaycanda_tikinti_2025.pdf?utm

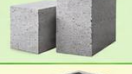
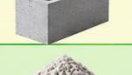
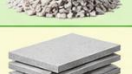
¹⁶ https://stat.gov.az/special_version/news/index.php?id=6578&utm

2025-ci il üzrə qiymətləndirilən bazar

 Məhsul	 2025-ci il üzrə potensial bazar həcmi, mln.AZN	 Perlit tərkibli məhsulların təxmini bazarı, mln.AZN	 Əsas tələbat sahəsi
 Perlitli quru qarışıqlar – suvaq, şpaklyovka	180–250	12–25	Fasad, daxili divarlar, yeni tikililər
 Yüngül beton bloklar	250–400	15–30	Fərdi yaşayış, kommersiya və sənaye tikintisi
 Dam və döşəmə doldurucuları	35–60	5–10	Dam, döşəmə, sənaye və kommersiya binaları
 Yanğına davamlı örtüklər	20–35	3–7	Sənaye, anbar, ticarət və ictimai binalar
 Akustik panellər	25–45 mln AZN	2–5 mln AZN	Ofis, otel, məktəb, restoran, studiya
 Cəmi	—	37–77 mln AZN	—

Mənbə: <https://www.6wresearch.com/industry-report/azerbaijan-concrete-blocks-and-bricks-market-outlook?utm>

2026-2030-üzrə qiymətləndirilmiş bazar həcmi

 Məhsul qrupu	 2026 bazar həcmi, mln	 Təxmini fiziki həcm	 2030 bazar həcmi, mln	 2026–2030 CAGR
 Perlitli quru qarışıqlar – suvaq, şpaklyovka	15–20	30–45 min ton	22–30	10–11%
 Yüngül beton bloklar	12–18	180–280 min m ³	19–29	12–13%
 Dam və döşəmə doldurucuları	8–13	80–130 min m ³	12–20	10–11%
 Yanğına davamlı örtüklər	3–6	2–4 mln m ²	5–10	13–14%
 Akustik panellər	4–7	0,3–0,6 mln m ²	7–12	14–15%
 CƏMİ	42–64 mln ₼	—	65–101 mln ₼	—

Baza ssenarisi: 2026-cı ildə təxminən **52–53 mln AZN**, 2030-cu ildə isə **80–82 mln AZN**.

1. Perlitli quru qarışıqlar – suvaq və şpaklyovka

Bazar həcmi

Azərbaycanın quru tikinti qarışıqları bazarında perlitli məhsulların payını ilkin olaraq **təxminən 3–5%** götürmək mümkündür.

2026 bazar potensialı: 15–20 mln AZN

Baza ssenarisi: 17,5 mln AZN

Fiziki həcm: Orta satış qiyməti 450–550 AZN/ton qəbul edilərsə **təxminən 32–39 min ton/il.**

2030

Təxmin edilən bazar: 25–27 mln AZN

Əsas alıcılar:

- yaşayış binaları;
- yeni tikililər;
- təmir şirkətləri;
- podratçılar;
- fərdi ev tikintisi;
- otel və kommersiya obyektləri.

Bazarda məhsulların üstünlüyü

Bu məhsulun üstünlüyü ondan ibarətdir ki, ayrıca böyük keramika və ya beton zavodu tələb etmir. Qarışdırma, dozalama və qablaşdırma xətti ilə istehsala başlamaq mümkündür. Həmçinin, bu segment **ən asan giriş imkanına malikdir**, çünki eyni quru qarışıq zavodunda bir neçə məhsul istehsal etmək mümkündür.

Azərbaycanda quru qarışıqlar üzrə böyük yeni istehsal güclərinin yaradılması da bazarın genişləndiyini göstərir. Məsələn, Goranboyda yeni müəssisənin illik 150 min ton gips əsaslı quru qarışıq istehsal gücü yaradılıb¹⁷.

Bu sahə ən asan giriş imkanına malikdir, çünki eyni quru qarışıq zavodunda bir neçə məhsul istehsal etmək mümkündür.

2. Yüngül beton bloklar

Perlitli bloklar qazobeton, keramzit və digər yüngül divar materialları ilə rəqabət aparaca materiallardır. Azərbaycanın tikinti materialları bazarında beton, sement, izolyasiya materialları və kərpicə tələbin yüksək olduğu bildirilir və bu tələbin bir hissəsi Böyük Qayıdış layihələri ilə bağlıdır¹⁸.

Bazar

2026: 12–18 mln AZN

Baza: 15 mln AZN

Fiziki həcm: təxminən 200–250 min m³/il

2030: 24–26 mln AZN

Əsas üstünlüklər:

- aşağı sıxlıq;
- istilik izolyasiyası;
- yanğına davamlılıq;
- daşınma zamanı nisbətən aşağı çəki;
- sement sərfinin optimallaşdırılması imkanı.

Əsas problem

Burada rəqabət yüksəkdir. Perlitli blokun bazara daxil olması üçün onun **1 m² divarın istilik müqaviməti + qiyməti + blok çəkisi** baxımından qazobetonla müqayisədə üstünlüyü olmalıdır.

¹⁷ <https://president.az/en/articles/view/69237?utm>

¹⁸ <https://report.az/en/business/chairman-azerbaijan-s-construction-material-exports-may-increase-by-over-20?utm>

3. Dam və döşəmə doldurucuları

Bu məhsul qrupu iki istiqaməti əhatə edir:

- genişləndirilmiş perlitin birbaşa doldurucu kimi istifadəsi;
- perlit-sement yüngül qarışığı.

2025-ci ildə perlit əsaslı bu segment üçün potensial bazar **5–10 mln manat** qiymətləndirilə bilər. Bu məhsulun xüsusilə iri kommersiya binalarında və sənaye obyektlərində tətbiq potensialı daha yüksəkdir.

2026 bazarı: 8–13 mln AZN

Baza: 10,5 mln AZN

Fiziki həcm: təxminən 100 min m³/il.

2030: 16–18 mln AZN

Əsas tətbiqlər

- düz damlar;
- sənaye binaları;
- anbarlar;
- yaşayış kompleksləri;
- döşəməaltı doldurma;
- istilik izolyasiyası;
- boru və kommunikasiya kanalları.

Bu segment perlitin aşağı sıxlığı və istilik izolyasiya xüsusiyyətlərindən birbaşa faydalanır. Genişləndirilmiş perlit global bazarında da əsas dəyər yaradan xüsusiyyətlər məhz aşağı sıxlıq, istilik izolyasiyası və yanğına davamlılıqdır¹⁹.

4. Yanğına davamlı örtüklər

Bu məhsul digər dörd segmentdən fərqli olaraq daha çox texniki və yüksək əlavə dəyərli məhsuldur.

Tətbiq sahələri

- metal konstruksiyalar;
- sütun və tirlər;
- sənaye obyektləri;
- anbarlar;
- elektrik və enerji obyektləri;
- neft-qaz infrastrukturu;
- tunellər;
- ictimai binalar.

2025-ci il üzrə perlit tərkibli yanğına davamlı örtüklər bazarı təxminən 3–7 mln AZN. Bu segment həcminə görə kiçik olsa da, əlavə dəyəri yüksək məhsul qrupudur.

2026 bazarı: 3–6 mln AZN

Baza: 4,5 mln AZN

Fiziki həcm: 2–4 mln m²

2030: 8–10 mln AZN

Göründüyü kimi bu məhsullar bazarında yüksək artım gözlənilir. Artımın əsas səbəbi yeni sənaye və logistika obyektlərində yanğın təhlükəsizliyi tələblərinin yüksəlməsidir. Qlobal perlit bazarı üzrə son proqnozlarda da yanğından mühafizə və odadavamlılıq həlləri artım amillərindən biri kimi göstərilir²⁰.

¹⁹ <https://www.360iresearch.com/library/intelligence/expanded-perlite?utm>

²⁰ <https://www.researchandmarkets.com/reports/5769454/perlite-market-report?utm>

5. Akustik panellər

Bu, beş məhsul arasında ən kiçik, lakin ən yüksək marjlı niş bazarlardan biridir.

İstifadə sahələri

- ofislər;
- restoranlar;
- otellər;
- məktəblər;
- universitetlər;
- konfrans zalları;
- kinoteatrlar;
- studiyalar;
- xəstəxanalar.

2026 bazarı: 4–7 mln AZN

Baza: 5,5 mln AZN

Fiziki həcm: 300–600 min m²

2030: 9–11 mln AZN

Satış qiyməti

Məhsulun konstruksiyasından asılı olaraq: 20–50 AZN/m²

Premium dizaynlı akustik panel: 50–100+ AZN/m²

Burada əsas rəqabət təkcə materialın qiyməti deyil, NRC/səsudma göstəricisi, dizayn, yanğına davamlılıq və montaj sistemi üzrə olacaq.

2026–2030 bazar proqnozu - Baza ssenarisində:

	Məhsul	2026	2027	2028	2029	2030
	Quru qarışıqlar	17,5	19,2	21,1	23,2	25,5
	Yüngül bloklar	15,0	16,8	18,8	21,1	23,7
	Dam/döşəmə doldurucuları	10,5	11,5	12,7	14,0	15,4
	Yanğına davamlı örtüklər	4,5	5,1	5,8	6,6	7,5
	Akustik panellər	5,5	6,3	7,2	8,2	9,4
	Cəmi	53,0	58,9	65,6	73,1	81,5 mln

Baza ssenarisində bazarın 2026–2030-cu illərdə 53 mln AZN-dən təxminən 81,5 mln AZN-ə çatması mümkündür.

Bazarın cəlbediciliyinə görə sıralama

 Məhsul	 Bazar 5 bal üzrə	 Artım 5 bal üzrə	 Marja potensialı 5 bal üzrə	 İnvestisiya	 Ümumi qiymətləndirmə
 Quru qarışıqlar	5	4	4	Aşağı	Çox yüksək
 Yüngül bloklar	5	4	3	Orta	Yüksək
 Dam/döşəmə doldurucuları	4	4	4	Aşağı/orta	Yüksək
 Yanğına davamlı örtüklər	2	5	5	Orta	Niş/premium
 Akustik panellər	2	5	5	Orta	Niş/premium

Mənbə: <https://www.perlite.org/perlite-cement-based-lightweight-insulating-plasters/?utm>

Nəticə

Ən böyük bazar: yüngül beton bloklar və quru qarışıqlar.

Ən asan istehsalə başlamaq: perlitli quru qarışıqlar və dam/döşəmə doldurucuları.

Ən yüksək əlavə dəyər: yanğına davamlı örtüklər və akustik panellər.

Ən optimal zavod modeli: əvvəlcə **perlit ekspansiyası** + **quru qarışıqlar** + **dam/döşəmə doldurucuları**, ikinci mərhələdə **bloklar**, üçüncü mərhələdə isə **yanğına davamlı örtük və akustik panel** xəttinin əlavə edilməsidir.

Bu yanaşma xüsusilə məntiqlidir, çünki genişləndirilmiş perlit eyni əsas xammaldan müxtəlif tikinti məhsullarına çevrilə bilər və qlobal bazarda tikinti tətbiqləri perlit tələbinin əsas istiqamətidir²¹.

²¹ <https://www.fortunebusinessinsights.com/perlite-market-102361?utm>

2. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının növləri üzrə idxal həcmi və coğrafiyası (son 3 il üzrə)

Qeyd etmək lazımdır ki, “perlitli suvaq”, “perlitli beton blok”, “perlitli dam doldurucusu” və s. ayrıca HS kodu ilə uçota alınmır. Buna görə idxalı dəqiq ölçmək üçün məhsula ən yaxın HS kodlarından istifadə edilmişdir.

1. Əsas göstəricilər

	Məhsul	 HS kodu	 2023 idxal	 2024 idxal	 2025
	Perlit xammalı – geniş qrup (vermikulit, perlit və xloritlər, genişlənəlməmiş)	253010	\$0,678 mln 7.479 t	\$0.865 mln 8.231 t	Ayrıca perlit üzrə rəsmi məlumat əldə edilmədi
	İstilik/səs izolyasiya məmulatları	680690	\$1,678 mln 1.631 t	\$3,233 mln 891 t	ayrıca perlit komponenti ayrılır
	Sement/beton blokları	681011	\$0,123 mln 449 t	\$0,103 mln 168 t	ayrıca perlitli blok ayrılır
	Gips əzəşli məmulatlar	680990	\$0,105 mln 94 t	\$0,169 mln 496 t	ayrıca perlitli məhsul ayrılır
	Odadavamlı sement, məhlul və betonlar	381600	—	\$8,319 mln 6.852 t	ayrıca perlitli hissə ayrılır

Ən etibarlı perlit göstəricisi HS 253010-dur: 2023-cü ildə Azərbaycan 7.479 ton, 2024-cü ildə isə 8.531 ton genişlənməmiş vermikulit/perlit/xlorit idxal edib²².

2. Perlit xammalının idxalı və coğrafiyası - HS 253010 – 2023

	Ölkə	 İdxal, ton	 Dəyər, min ABŞ \$	 Pay, %*
	Gürcüstan	7.349	543,5	98,3%
	Türkiyə	93,0	84,4	1,7%
	Niderland	0,7	27,3	<0,1%
	İran	34,9	17,8	<0,1%
	ABŞ	1,7	5,4	<0,1%
	Cəmi	7.479,4	678,4	100%

2023-cü ildə Azərbaycan üzrə bu qrupun idxalının faktiki olaraq əsas mənbəyi Gürcüstan olub²³.

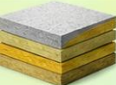
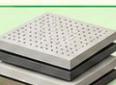
²² <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

²³ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

	Ölkə	 İdxal, ton	 Dəyər, min ABŞ \$	 Dəyər üzrə təxmini pay
	Gürcüstan	5.669	440,5	50,9%
	Türkiyə	2.809	390,9	45,2%
	İran	46,1	17,3	2,0%
	Rusiya	7,0	9,1	1,0%
	Niderland	0,1	4,7	0,5%
	Digərləri	~0,1	~2,1	0,2%
	Cəmi	8.531	864,5	100%

2024-cü ildə Gürcüstan və Türkiyə birlikdə idxalın **99%-dən çoxunu** təşkil edib²⁴.

3. Perlit tərkibli inşaat məhsulları üzrə idxalın qiymətləndirilməsi, 2023–2025

	Məhsul qrupu	 Ən uyğun HS kodu	 2023 idxal	 2024 idxal	 2025
	Perlit xammalı	HS 253010	678,37 min \$ / 7 479 t	864,53 min \$ / 8 531 t	Perlit ayrıca ayrılır
	Quru qarışıqlar – suvaq/spaklyovka	HS 321410	11,23 mln \$ / 3 709 t	13,54 mln \$ / 4 776 t	Perlitli hissə ayrıca ayrılır
	Yüngül beton bloklar	HS 681011	124,54 min \$ / 449 t	103,01 min \$ / 168 t	Perlitli hissə ayrıca ayrılır
	Dam/döşəmə istilik-səs izolyasiya materialları	HS 680690	—	3,23 mln \$ / 891 t	Perlitli hissə ayrıca ayrılır
	Yanğına davamlı örtüklər	Müxtəlif HS kodları	Ayrı müəyyən edilmir	Ayrı müəyyən edilmir	Ayrı müəyyən edilmir
	Akustik panellər	Müxtəlif HS kodları	Ayrı müəyyən edilmir	Ayrı müəyyən edilmir	Ayrı müəyyən edilmir

Mənbə: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/381600?utm>

²⁴ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

4. Perlitli quru qarışıqlar və izolyasiya materialları

Perlitli suvaq, şpaklyovka və digər yüngül quru qarışıqlar üçün ayrıca HS kodu olmadığından ən yaxın göstəricilərdən biri **HS 680690 – mineral əsaslı istilik/səs izolyasiya məmulatlarıdır**.

 İl	 İdxal, mln ABŞ \$	 İdxal, ton	 Əsas təchizatçılar
2023	 1,678	 1.081	 Türkiyə, BƏƏ, Almaniya, Çin, Rusiya
2024	 3,233	 891	 BƏƏ, Türkiyə, İtaliya, Çin, Rusiya
2025	—	—	 Perlit komponenti ayrıca ayrılır

2023-cü ildə Türkiyə **633,5 ton / \$1,011 mln**, BƏƏ isə **265,2 ton / \$367,5 min** idxal təmin edib²⁵.

2024-cü ildə isə BƏƏ-dən **\$1,624 mln**, Türkiyədən **\$1,038 mln**, İtaliyadan **\$325 min** idxal olunub²⁶.

Dəyər ifadəsində idxal 2023–2024-cü illərdə təxminən **93% artıb**, halbuki fiziki həcm azalıb. Bu, 2024-cü ildə daha yüksək qiymətli məhsulların idxalının artdığını göstərir.

Yüngül beton bloklar – HS 681011

Perlitli beton bloklar ayrıca kodlaşdırılmadığından, müqayisə üçün **681011 – sement və betondan tikinti blokları və kərpiclər** kodundan istifadə edilir.

 İl	 İdxal, ton	 Dəyər, min ABŞ \$	 Əsas ölkələr
2023	 448,9	 124,5	 Türkiyə, İtaliya, Serbiya, İsveç, Çin
2024	 168,4	 103,0	 Türkiyə, Çin, İspaniya, İran
2025	—	—	 Perlitli blok ayrıca ayrılır

2023-cü ildə Türkiyənin payı çox yüksək olub: **438,1 ton və \$116,1 min**²⁷.

2024-cü ildə Türkiyə **81,1 ton**, Çin **51,6 ton**, İran isə **30,5 ton** və İspaniya **5,1 ton** təmin edib. Burada maraqlı məqam odur ki, Azərbaycan özü 2024-cü ildə bu məhsul qrupundan **23,9 min ton ixrac edib**, əsas istiqamət Gürcüstan olub. Bu, blok və beton məhsullarında yerli istehsal potensialının idxaldan əhəmiyyətli dərəcədə böyük olduğunu göstərir. 2023-cü illə müqayisədə 2024-cü ildə bu məhsul qrupunun idxal həcmi **62,5% azalıb**²⁸.

²⁵ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/680690?utm>

²⁶ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/680690?utm>

²⁷ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/681011?utm>

²⁸ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/681011?utm>

Dam və döşəmə doldurucuları

Perlitli dam və döşəmə doldurucuları üçün ayrıca HS kodu mövcud deyil. Buna görə **680690** kodu üzrə mineral istilik/səs izolyasiya məmulatları ən yaxın göstəricilərdən biridir.

 İl	 Müvafiq qrup idxalı	 Perlitli hissə
2023	 1 081 t / \$1,678 mln	 ayrıca ayrılır
2024	 891 t / \$3,233 mln	 ayrıca ayrılır
2025	—	 ayrıca ayrılır

Bu qrup üzrə 2024-cü ildə idxalın əsas mənbələri **BƏƏ və Türkiyə** olub²⁹.

Yanğına davamlı perlitli məhsullar – HS 381600

 İl	 İdxal həcmi	 İdxal dəyəri	 Əsas təchizatçılar
2023	6 094 t 	\$7,567 mln 	 Türkiyə, Bolqarıstan, Rusiya, Çin, Polşa
2024	6 852 t 	\$8,319 mln 	 Türkiyə, Bolqarıstan, Rusiya, Polşa, Çin
2025	— 	— 	 Perlitli hissə ayrıca ayrılır

023-cü ildə Türkiyə **\$3,765 mln/3232 t**, Bolqarıstan isə **\$1,854 mln/860 t** ilə əsas təchizatçılar olub. ³⁰

2024-cü ildə Türkiyədən idxal **\$4,488 mln / 3 685 t** təşkil edib³¹.

Beləliklə, 2023–2024-cü illərdə bu məhsul qrupunun idxal dəyəri təxminən **10%**, həcmi isə **12,4%** artıb.

²⁹ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/680690?utm>

³⁰ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/381600?utm>

³¹ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/381600?utm>

Əsas təchizatçılar:

 Ölkə	 Dəyər, mln ABŞ \$	 Həcm, ton
 Türkiyə	4,488	3.685
 Bolqarıstan	1,642	740
 Rusiya	0,390	1.072
 Polşa	0,309	259
 Çin	0,298	312
 İspaniya	0,107	85
 Ukrayna	0,099	60

Akustik panellər

2024-cü ildə bu qrup üzrə: \$3,23 mln / 891 ton idxal edilib.³²

Əsas təchizatçılar: BƏƏ → Türkiyə → İtaliya → Çin → Rusiya.

2023–2024 üzrə ümumi müqayisə

 Məhsul qrupu	 2023, mln \$	 2024, mln \$	 Dəyişmə
 Perlit xammalı – 253010	0,678	0,865	▲ +27,5%
 İzolasiya/akustik – 680690	1,678	3,233	▲ +92,7%
 Beton bloklar – 681011	0,125	0,103	▼ -17,3%
 Gips əsaslı məmulatlar – 680990	0,105	0,469	▲ +347,6%
 Odadavamlı materiallar – 381600	7,567	8,319	▲ +9,9%

Cədvəldən görürük ki, Gips əsaslı məmulatlarda 2024-cü ildə kəskin artım qeydə alınıb: idxal \$104,8 mindən \$469,2 minə yüksəlib; əsas təchizatçı Türkiyə olub³³.

³² <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/381600?utm>

³³ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/680990?utm>

Ümumi coğrafi nəticə

 Ölkə	 Əhəmiyyəti	 Əsas məhsul istiqaməti
 Türkiyə	Çox yüksək	Perlit xammalı, izolyasiya, blok, odadavamlı materiallar
 Gürcüstan	Çox yüksək	Əsasən perlit xammalı
 BƏƏ	Yüksək	İzolasiya materialları
 Çin	Orta	İzolasiya, blok və xüsusi materiallar
 İtaliya	Orta	İzolasiya və xüsusi tikinti materialları
 İran	Aşağı–orta	Perlit xammalı, blok və tikinti qarışıqları
 Rusiya	Orta	İzolasiya və odadavamlı materiallar
 Almaniya	Aşağı–orta	Xüsusi izolyasiya və gips məhsulları

Yerli istehsal üçün idxaləvəzləmə potensialı

1. Perlitli quru qarışıqlar

2024-cü ildə müvafiq geniş kateqoriyada **13,54 mln \$ idxal** var. Perlitli hissənin yalnız bir qisminin belə yerli istehsalla əvəzlənməsi kifayət qədər böyük bazar yarada bilər³⁴.

2. İstilik/səs izolyasiya materialları

2024-də **3,23 mln \$ idxal** qeydə alınıb. Perlit əsaslı dam, döşəmə və akustik məhsullar üçün real bazar giriş nöqtəsidir³⁵.

3. Perlit xammalının yerli emalı

2024-də **8,53 min ton** HS 253010 materialı idxal edilib. Bunun əsasən Gürcüstan və Türkiyədən gəlməsi yerli xammalın ekspansiyası və son məhsula çevrilməsi üçün **logistika və idxaləvəzləmə üstünlüyü** yarada bilər³⁶.

Əsas investisiya nəticəsi

Azərbaycan üçün ən rəşional model **yerli perlit yatağının işlənməsi → ekspansiya → quru qarışıq → dam/döşəmə izolyasiyası → blok/panel** istehsalı üzrə integrasiya olunmuş dəyər zənciri yaratmaqdır.

Nəticə

2023–2024-cü illərdə Azərbaycanın perlit xammalı üzrə idxalı 7,48 min tondan 8,53 min tona qədər artıb. Dəyər ifadəsində isə bu göstərici \$678 mindən \$865 minə yüksəlib. Ən diqqətçəkən dəyişiklik təchizat coğrafiyasındadır. 2023-cü ildə Gürcüstan dominant mənbə olduğı halda, 2024-cü ildə Türkiyənin payı kəskin artaraq Gürcüstanla rəqəbətli səviyyəyə gəlib. Bu vəziyyət Azərbaycanda perlitin emalı və perlit əsaslı tikinti məhsullarının yerli istehsalı üçün əlverişli xammal təminatı olduğunu göstərir. Xüsusilə xammalın Gürcüstan və Türkiyədən quru nəqliyyatı ilə nisbətən qısa logistika marşrutu ilə gətirilməsi yerli istehsalın rəqəbət qabiliyyətini artırma bilər.

³⁴ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/321410?utm>

³⁵ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/680690?utm>

³⁶ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

3. Perlit tərkibli inşaat məhsullarının növləri üzrə ixrac həcmi və coğrafiyası (son 3 il üzrə)

Azərbaycanın perlit tərkibli inşaat məhsullarının ixrac potensialı əsasən **quru tikinti qarışıqları və beton bloklar** vasitəsilə formalaşır.

 Məhsul qrupu	 HS kodu	 2023 idxal	 2024 idxal	 2025
 Quru qarışıqlar, şəkərtövlə və şokoladlar	321410	4,21 mln \$ / 18 498 t	5,01 mln \$ / 10 172 t	Perlit hissəsi ayrıca ayrılır
 Beton/hazır bloklar	681011	7,75 mln \$ / 9 739 t	1,85 mln \$ / 23 500 t	Perlit hissəsi ayrıca ayrılır
 Dam/döşəmə izolyasiya materialları	680690	Perlitli hissə ayrıca müəyyən edilir	Perlitli hissə ayrıca müəyyən edilir	—
 Yanğına davamlı örtüklər	müxtəlif	Perlitli hissə ayrılır	Perlitli hissə ayrılır	—
 Akustik panellər	müxtəlif	Perlitli hissə ayrılır	Perlitli hissə ayrılır	—

Mənbə: https://wits.worldbank.org/about_wits.html?utm

2. Perlitli quru qarışıqlar və şpaklyovka

2023-cü il

Azərbaycanın bu kateqoriya üzrə ixracı: **4,711 mln ABŞ dolları / 48 484 ton**³⁷

Əsas ixrac bazarları:

 Ölkə	 İxrac, min \$	 Həcm, ton	 Pay
 Gürcüstan	3 921,37	48 419,7	83,2%
 Rusiya	783,19	36,4	16,6%
 Qazaxıstan	3,88	6,0	0,1%
 Türkmənistan	2,26	22,0	0,05%
 Özbəkistan	0,47	0,1	0,01%
 Digərləri	0,15	—	—
 Cəmi	4 711,34	48 484,3	100%

³⁷ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/All/year/2023/tradeflow/Exports/partner/GEO/product/681099?utm>

Burada diqqətçəkən məqam **Gürcüstanın dominant mövqeyidir** – dəyər üzrə ixracın 83%-dən çoxu bu ölkəyə yönəlib³⁸.

2024-cü il

İxrac: 3,025 mln ABŞ dolları / 39 412 ton³⁹

 Ölkə	 İxrac, min \$	 Həcm, ton	 Pay
 Gürcüstan	2 945,00	39 405,4	97,3%
 Rusiya	75,54	3,4	2,5%
 Qazaxıstan	3,88	3,3	0,1%
 Özbəkistan	0,87	0,2	0,03%
 B.Dominikə	0,08	-0	-0%
 Livan	0,01	0,002	-0%
 Cəmi	3 025,38	39 412,3	100%

HS 681599 kodu üzrə 2023-cü ildə Azərbaycan ixracı 10,84 min dollar/526 kq, 2024-cü ildə isə 16,74 min dollar/2 067 kq olub.⁴⁰

3. Yüngül beton və perlitli bloklar

2023-cü il

Azərbaycanın ixracı: 750,13 min ABŞ dolları / 9 758,8 ton ⁴¹

 İxrac bazarı	 Min \$	 Ton	 Pay
 Gürcüstan	734,11	9483,8	97,9%
 Türkiyə	16,02	275,0	2,1%
 Cəmi	750,13	9758,8	100%

³⁸ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/321410?utm>

³⁹ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/321410?utm>

⁴⁰ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2023/tradeflow/Exports/partner/WLD/product/681599?utm>

⁴¹ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/681011?utm>

2024-cü il

İxrac: 1,851 mln ABŞ dolları / 23 900 ton⁴²

 İxrac bazarı	 Min \$	 Ton	 Pay
 Gürcüstan	1 843,53	23 793,1	99,6%
 Türkiyə	7,11	106,9	0,4%
 Cəmi	1 850,63	23 900,0	100%

Dinamika

2023 → 2024: 750 min \$ → 1,851 mln \$, yəni +146,7% artım.

Fiziki həcm: 9 759 → 23 900 ton, yəni +145% artım.

4. Dam və döşəmə doldurucuları

Bu kateqoriyada perlit əsaslı məhsullar aşağıdakı formalarda ixrac edilə bilər:

- genişləndirilmiş perlit;
- perlit-sement doldurucu;
- yüngül döşəmə qarışığı;
- dam izolyasiya doldurucusu;
- istilik/səs izolyasiya materialı.

5. Yanğına davamlı perlit örtükləri

Bu məhsul qrupu daha yüksək əlavə dəyərə malikdir Lakin gömrük baxımından daha çətin identifikasiya olunur. Mümkün kodlar məhsulun kimyəvi tərkibinə görə müxtəlif ola bilər:

- boya və laklar;
- mineral örtüklər;
- odadavamlı örtüklər;
- tikinti kimyəvi maddələri.

Buna görə 2023–2025-ci illər üzrə Azərbaycan mənşəli məhz perlitli yanğına davamlı örtüklərin ixracına dair ayrıca statistika müəyyən edilmədi.

6. Akustik panellər

Eyni vəziyyət akustik panellərə də aiddir.

Perlitli akustik panel:

- mineral panel;
- sement əsaslı panel;
- tavan paneli;
- divar paneli;
- səsuducu konstruksiya kimi müxtəlif gömrük kodları ilə bəyan edilə bilər.

Bu səbəbdən yalnız perlit tərkibli akustik panellərin ixracı barədə məlumat əldə edilmədi.

⁴² <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/681011?utm>

Birbaşa perlit xammalının ixracı

Burada maraqlı bir məqam odur ki, Azərbaycan perlit xammalının əsas ixracatçısı deyil Əksinə, 2023–2024-cü illərdə əhəmiyyətli miqdarda perlit/vermikulit/xlorit xammalı idxal edib. 2023-cü ildə Azərbaycan bu kateqoriya üzrə **7479 ton** idxal edib. Əsas mənbələr Gürcüstan və Türkiyə olub⁴³.

2024-cü ildə idxal **8 531 tona** yüksəlib; Gürcüstan 5 716 ton, Türkiyə isə 2 866 tonla əsas mənbələr olub⁴⁴.

Bu vəziyyət göstərir ki, Azərbaycanda perlit əsaslı məhsulların **xammal ixracından daha çox emal olunmuş hazır məhsul ixracı** iqtisadi baxımdan daha perspektivlidir.

İxrac üzrə yekun cədvəl

Məhsul	2023 ixrac	2024 ixrac	Əsas bazar	2023–2024 dəyişmə
Quru qarışıqlar / şpaklyovka*	4,71 mln \$ / 48,5 min t	3,03 mln \$ / 39,4 min t	Gürcüstan	–35,8%
Beton/yüngül bloklar*	0,75 mln \$ / 9,76 min t	1,85 mln \$ / 23,9 min t	Gürcüstan	+146,7%
Dam/döşəmə izolyasiyası*	Perlit hissəsi ayrılır	Perlit hissəsi ayrılır	—	—
Yanğına davamlı örtüklər	Ayrılır	Ayrılır	—	—
Akustik panellər	Ayrılır	Ayrılır	—	—

Mənbə: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

İxrac coğrafiyası

Perlit tərkibli məhsullar üzrə Azərbaycanın real və potensial ixrac bazarlarını aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

I qrup – artıq formalaşmış bazarlar

Gürcüstan - Ən böyük bazardır.

- quru qarışıqlar;
- beton bloklar;
- digər tikinti materialları.

2024-cü ildə HS 321410 üzrə Azərbaycan ixracının **97%-dən çoxu**, HS 681011 üzrə isə **99,6%-i** Gürcüstana gedib⁴⁵.

II qrup – regional bazarlar

Rusiya - Quru tikinti qarışıqları üçün mövcud bazardır.

Qazaxıstan - Kiçik həcmdə olsa da, mövcud ixrac kanalı var.

Özbəkistan - Mövcud ixrac həcmi azdır, lakin tikinti bazarının ölçüsünə görə uzunmüddətli perspektivlidir.

Türkmənistan - Mövcud ixrac kanalı var.

III qrup – perspektivli bazarlar

- Qırğızıstan
- Tacikistan
- Ermənistan
- Şimali İraq
- BƏƏ
- Səudiyyə Ərəbistanı

⁴³ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

⁴⁴ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

⁴⁵ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/321410?utm>

- Qətər
- digər Mərkəzi Asiya ölkələri.

İnvestisiya layihəsi üçün əsas nəticə

İxrac məlumatları Gürcüstanın perlit əsaslı məhsullar üçün ən real xarici bazar olduğunu göstərir.

Xüsusilə:

1. **Quru qarışıqlar** → Gürcüstan + Rusiya + Mərkəzi Asiya
2. **Yüngül bloklar** → Gürcüstan + Türkiyə + Mərkəzi Asiya
3. **Dam/döşəmə izolyasiyası** → Gürcüstan + Türkiyə + Mərkəzi Asiya
4. **Yanğına davamlı örtüklər** → Türkiyə + Gürcüstan + Mərkəzi Asiya + Körfəz ölkələri
5. **Akustik panellər** → Gürcüstan + Qazaxıstan + Özbəkistan + Körfəz ölkələri

Ən diqqətçəkən nəticə isə beton blok ixracının 2024-cü ildə 1,85 mln ABŞ dollarına və 23,9 min tona yüksəlməsi və ixracın demək olar ki, tamamilə Gürcüstana yönəlməsidir⁴⁶.

Bu, gələcək perlitli yüngül blok zavodu üçün artıq mövcud olan regional tikinti-materialları logistika kanalından istifadə etmək imkanını göstərir.

Nəticə

Azərbaycanın perlit tərkibli inşaat məhsullarının ən real ixrac bazarı **Gürcüstandır**. Xüsusilə 2023-cü ildə HS 681099 üzrə 3,26 min tonluq ixracın hamısı Gürcüstana yönəlib⁴⁷.

4. Yerli və idxal olunan məhsulların bazar payı, qiymət diapazonları və rəqabət üstünlükləri

Qiymətləndirmə **2026-cı il** üçün real bazar elanları və yerli satış məlumatları əsasında hazırlanıb. Məsələn, yerli istehsalçı Türk Yapı Sənaye öz məhsullarını yerli istehsal kimi təqdim edir⁴⁸.

1. Yerli və idxal olunan məhsulların bazar payı

 Məhsul qrupu	 Yerli məhsulların təxmini payı	 İdxal məhsullarının təxmini payı	 Bazarın xarakteri
 Perlitli gips suvaqları	80–90%	10–20%	Yerli istehsal güclüdür
 Perlitli astar/spaklyovka	80–90%	10–20%	Yerli brendlər üstün mövqedədir
 Sement-perlitli fasad suvaqları	70–85%	15–30%	Yerli məhsullar üstünlük təşkil edir
 Perlit əsaslı yüngül hörgü məhsulları	50–70%	30–50%	İdxalın rolu daha yüksəkdir
 Perlit əsaslı istilik izolyasiya materialları	30–50%	50–70%	İdxal daha güclüdür
 Hazır perlit xammalı/expanded perlite	40–60%	40–60%	Məhsul növündən asılıdır
 Ümumi perlitli inşaat məhsulları bazarı	təxminən 65–75%	25–35%	Yerli istehsal dominantdır

Mənbə: https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

⁴⁶ https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/681011?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

⁴⁷ https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/All/year/2023/tradeflow/Exports/partner/GEO/product/681099?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

⁴⁸ https://turkyapi.az/en/about-us/?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

Bu struktur göstərir ki, Azərbaycanda yerli quru tikinti qarışıqları istehsalçıları perlitdən birbaşa öz məhsullarının tərkibində istifadə edirlər. Məsələn, **Matanat A/Ağdağ** xəttində perlit əsaslı gips və sement suvaqları, astar məhsulları və fasad suvaqları mövcuddur⁴⁹.

2. Qiymət diapazonları

 Məhsul	 Yerli məhsul – parakəndə qiymət	 İdxal məhsulu – təxmini qiymət	 Qiymət üstünlüyü
 Perlitli gips suvağı, 25–30 kq	4,3–6,5 AZN	6–10+ AZN	Yerli
 Perlitli astar suvağı, 30 kq	5,8–6,8 AZN	7–12 AZN	Yerli
 Sement-perlitli fasad suvağı, 40 kq	4,7 AZN-dən	7–12+ AZN	Yerli
 Perlit əsaslı xüsusi quru qarışıqlar	5–12 AZN	8–18+ AZN	Yerli
 Perlit əsaslı izolyasiya materialları	8–20+ AZN	12–30+ AZN	Yerli/qarışıq
 Bağçılıq və xüsusi təyinatlı idxal perlit	—	5–49 AZN (qablaşdırma və həcmdən asılı)	—

Mənbə:

<https://azstand.gov.az/upload/files/AZS%20r%C9%99smi%20n%C9%99%C5%9Fr%C9%99rinin%20yay%C4%B1m%20qiym%C9%99tl%C9%99ri%20katalogu%202020%2816%29.pdf?utm>

Məsələn, Ağdağın onlayn satışında 30 kq **MUTLU** gips-perlit suvağı 4,32 AZN, **EKOMATİK** 4,54 AZN, 30 kq **Ak Deniz Sıva** 6,03 AZN və **AĞDAĞ Astar** 6,73 AZN göstərilir⁵⁰.

FASMATİK 40 kq sement-perlit əsaslı fasad suvağının qiyməti isə 4,7 AZN kimi göstərilir⁵¹.

- MUTLU gips və perlit əsaslı suvaq: 30 kq – 4,32 AZN
- EKOMATİK gips və perlit əsaslı suvaq: 30 kq – 4,54 AZN
- AĞDAĞ Astar gips və perlit əsaslı astar: 30 kq – 6,73 AZN
- Ak Deniz Sıva gips və perlit əsaslı astar: 30 kq – 6,03 AZN göstərilir⁵².

Məhsul	Qablaşdırma	Təxmini qiymət
Perlitli makina/əl suvağı	30 kq	4,3–4,6 AZN
Perlitli astar suvağı	30 kq	6,0–6,8 AZN
Perlitli şpaklyovka	25–30 kq	6–8 AZN
Sement-perlitli suvaq	25–30 kq	4–6 AZN
Xüsusi izolyasiya məhsulları	müxtəlif	8–30+ AZN

Mənbə:

<https://azstand.gov.az/upload/files/AZS%20r%C9%99smi%20n%C9%99%C5%9Fr%C9%99rinin%20yay%C4%B1m%20qiym%C9%99tl%C9%99ri%20katalogu%202020%2816%29.pdf?utm>

⁴⁹ <https://dth.azexport.az/en/suppliers/44?utm>

⁵⁰ <https://agdag.az/online?utm>

⁵¹ <https://almaterial.az/en/products/cement-based-surface-hardening-materials?brand=&order=ASC&sort=name&view=list&weight=&utm>

⁵² <https://agdag.az/online?utm>

Pərakəndə və topdansaş qıymətləri arasında fərğ kifayət qədər böyük ola bilər. Məsələn, 2026-cı ilin elanlarında 30 kq-lıq Ağdağ dirək suvağı üçün **5,25 AZN**, Giper üçün **4,15 AZN**, Kars 25 kq üçün isə **3,45 AZN** qıymətlər göstərilib və böyük sifarişlərdə pulsuz çatdırılma təklif olunur⁵³.

İdxal məhsullarında isə yalnız məhsul qıyməti deyil, **daşınma, gömrük, distributor marjası və kiçik partiyalarla gətirilmə xərcləri** də son qıyməti artırır. Məsələn, xaricdən Azərbaycana gətirilən 10 litrlik perlit məhsulu Ubuy-da 39 AZN, digər 8-quart məhsul isə 40 AZN göstərilir və bu qıymətlərə əlavə idxal/çatdırılma xərcləri də tətbiq olunur⁵⁴.

Rəqabət

Yerli və idxal olunan perlitli məhsulların rəqabət üstünlüklərinin müqayisəsi

 Rəqabət amili	 Yerli məhsullar	 İdxal məhsulları	 Yerli məhsulun üstünlüyü
 Qiymət rəqabətliliyi	90%	65%	 +25 faiz bəndi
 Logistika xərcləri	95%	55%	 +40 faiz bəndi
 Çatdırılma müddəti	95%	50%	 +45 faiz bəndi
 Böyük sifarişləri təmin etmək	85%	70%	 +15 faiz bəndi
 Məhsul çeşidi	75%	90%	 -15 faiz bəndi
 Premium məhsul texnologiyası	65%	90%	 -25 faiz bəndi
 Yerli bazarın tələblərinə uyğunlaşma	90%	65%	 +25 faiz bəndi
 Texniki dəstək	85%	75%	 +10 faiz bəndi
 Yerli standartlara uyğunlaşma	90%	70%	 +20 faiz bəndi
 Brend tanınması	75%	85%	 -10 faiz bəndi
 İstilik izolyasiyası üzrə xüsusi həllər	65%	90%	 -25 faiz bəndi
 Layihələr üzrə fərdiləşdirmə	85%	65%	 +20 faiz bəndi
 Satış sonrası xidmət	85%	65%	 +20 faiz bəndi
 Ümumi rəqabət mövqeyi	84%	69%	 +15 faiz bəndi

Mənbə: <https://www.perlite.org/construction/?utm>

Rəqabət üstünlüklərinin ümumi cəkisi

- Yerli məhsullar – 84%
- İdxal məhsulları – 69%

Beləliklə, standart perlitli suvaq, şpaklyovka, astar və sement-perlit qarışıqları seqmentində yerli istehsalın rəqabət mövqeyi daha güclüdür. İdxal məhsullarının əsas üstünlüyü isə premium, xüsusi təyinatlı və yüksək texniki göstəricilərə malik perlit əsaslı izolyasiya məhsullarındadır.

⁵³ <https://qiymetleri.az/giper-agdag-direk-suvaq-5903.html?utm>

⁵⁴ <https://www.ubuy.az/az/productuk/4RLA5IN9S-swiftair-perlite-standard-grade-5-litre-10-litre-25-litre-100-litre-100l-bag?utm>

Yerli məhsulların üstün olduğu sahələr:

- qiymət;
- logistika;
- tikinti şirkətlərinə operativ çatdırılma;
- standart suvaq və astar məhsulları;
- böyük həcmli layihələr;
- yerli tikinti texnologiyalarına uyğunluq.

İdxal məhsullarının üstün olduğu sahələr:

- xüsusi istilik izolyasiyası;
- yüksək texniki göstəricilər;
- premium məhsullar;
- xüsusi təyinatlı qarışıqlar;
- geniş məhsul çeşidi.

Azərbaycanda **AZS 052-2001 “Perlitli suvaq və qatışıqlar”** standartının mövcudluğu ölkədə bu məhsul qrupunun normativ bazasının formalaşdığını göstərir⁵⁵.

Yerli istehsalçıların ən böyük üstünlüyü **qiymət + logistika + bazara uyğun məhsul** kombinasiyasıdır. Məsələn, **FASMATİK** sement-perlitli fasad suvağı şaxtaya, suya və xarici təsirlərə davamlılıq və çatlamaya qarşı xüsusiyyətlərlə təqdim olunur⁵⁶.

Ağdağ və Ak Deniz məhsullarında isə perlitin istifadəsi məhsulun yüngüllüyü, işlənmə rahatlığı, istilik və səs izolyasiyasına töhfəsi ilə əsaslandırılır⁵⁷.

Bu, xüsusilə Azərbaycan bazarında mühüm üstünlükdür, çünki tikinti şirkəti üçün yalnız 1 kq və ya 1 kəsənin qiyməti deyil, 1 m² səthin materialla işlənmə xərci daha vacib göstəricidir.

Bazar payı və qiymətlərin ümumi mənzərəsi

 Məhsul qrupu	 Yerli məhsulların təxmini payı	 İdxalın təxmini payı	 Yerli qiymət diapazonu	 İdxal qiymət diapazonu
 Perlitli quru qarışıqlar	65–75%	25–35%	8–16 AZN/25 kq	10–20 AZN/25 kq
 Yüngül beton/perlitli bloklar	80–90%	10–20%	4–8 AZN/ədəd	5–12 AZN/ədəd
 Dam/döşəmə doldurucular	50–65%	35–50%	120–200 AZN/m ³	150–280 AZN/m ³
 Yangına davamlı örtüklər	15–30%	70–85%	15–30 AZN/m ²	25–60 AZN/m ²
 Akustik panellər	20–35%	65–80%	25–60 AZN/m ²	40–100+ AZN/m ²

Mənbə: https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

⁵⁵ https://azstand.gov.az/upload/files/AZS%20r%C9%99smi%20n%C9%99%C5%9Fr%C9%99rinin%20yay%C4%B1m%20qiym%C9%99tl%C9%99ri%20katalogu%202020%2816%29.pdf?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

⁵⁶ <https://matanat.com/region/>

⁵⁷ https://agdag.az/mehsul-tek/2622?utm_source=gtaic&utm_medium=market-reports&utm_campaign=unexpanded-vermiculite-perlite-and-chlorites-market-azerbaijan-insights-in-2026

Ən yüksək idxal asılılığı: yanğına davamlı örtüklər və akustik panellər.

Ən yüksək yerli istehsal üstünlüyü: quru qarışıqlar və bloklar.

1. Perlitli quru qarışıqlar

- perlitli suvaq;
- istilik izolyasiya suvağı;
- şpaklyovka;
- hörgü məhlulu;
- yüngül quru qarışıqlar daxildir⁵⁸.

Bazar payı

Yerli – 65–75%

İdxal – 25–35%

Bu seqmentdə yerli istehsalın üstünlüyü artıq kifayət qədər güclüdür. Azərbaycanda quru qarışıq istehsal güclərinin genişləndirilməsi də bunu göstərir: Goranboyda Konstralab müəssisəsinin illik **150 min ton quru qarışıq** istehsal gücü yaradılıb və növbəti mərhələdə perlit xəttinin qurulması planlaşdırılıb⁵⁹.

Qiymətlər

Yerli:

- standart suvaq/şpaklyovka: **8–13 AZN/25 kq**
- perlitli istilik izolyasiya suvağı: **10–16 AZN/25 kq**
- premium məhsul: **15–20 AZN/25 kq**

İdxal:

- Türkiyə: təxminən **10–18 AZN/25 kq**
- Avropa premium məhsulları: **15–25 AZN/25 kq**⁶⁰

2. Yüngül beton və perlitli bloklar

Bu seqmentdə yerli istehsalın payı daha yüksəkdir:

Yerli: 80–90%

İdxal: 10–20%

Yerli payın yüksək olmasının əsas səbəbi istehsal olunan blokların həcmli və ağır olmasıdır. Uzun məsafədən idxal məhsulların logistika xərcini artırır.

Məsələn, hazırda Azərbaycanda 60×40 və 60×60 ölçülü ağır beton bloklar üçün 25–30 AZN kimi qiymətlərə rast gəlinir⁶¹.

Perlitli blok üçün hədəf qiymət

4–8 AZN/ədəd və ya məhsul ölçüsündən asılı olaraq **40–70 AZN/m³**⁶²

Rəqabət üstünlükləri

Perlitli blokun əsas satış arqumenti qiymətdən çox aşağı çəki, yüksək istilik izolyasiyası, yanğına davamlılıq, daha asan daşınma, divarın ümumi enerji səmərəliliyidir.

⁵⁸ <https://economy.gov.az/en/post/2778/construction-materials-production-facility-commissioned-in-goranboy-district?utm>

⁵⁹ <https://economy.gov.az/az/post/2778/construction-materials-production-facility-commissioned-in-goranboy-district?utm>

⁶⁰ <https://qiymetleri.az/mesameli-horgu-bloklari-gobustone-196680.html?utm>

⁶¹ <https://qiymetleri.az/beton-blok-2306.html?utm>

⁶² <https://insaaz.az/leca-yungul-beton-blok-490x120x200-mm-25726.html?utm>

3. Dam və döşəmə doldurucuları

Bu məhsul qrupunda yerli bazar payı nisbətən aşağıdır:

Yerli: 50–65%

İdxal: 35–50%

Burada mineral yun, XPS, EPS, keramzit və digər izolyasiya məhsulları ilə rəqabət mövcuddur.

Məsələn, Azərbaycanda satılan Knauf daş yunu məhsullarında 50 mm qalınlıq üçün qiymətlər təxminən 8,75–16,50 AZN aralığındadır; akustik arakəsmə məhsullarında isə 41–58 AZN səviyyəsinə qədər qiymətlər görünür⁶³.

Perlitli məhsulun hədəf qiyməti: 120–200 AZN/m³

Premium perlit-sement sistemi: 180–280 AZN/m³ ⁶⁴

Rəqabət üstünlüyü

Perlit burada xüsusilə **aşağı sıxlıq + istilik izolyasiyası + yanğına davamlılıq** kombinasiyasına görə üstünlük qazana bilər.

4. Yanğına davamlı örtüklər

Bu, yerli istehsal baxımından ən böyük boşluqlardan birinin olduğu segmentdir.

Yerli – 15–30%

İdxal – 70–85%

Burada Türkiyə və Avropa mənşəli məhsullar daha güclüdür.

Qiymət

Yerli istehsal mümkün olduqda: **15–30 AZN/m²**

İdxal/premium: **25–60 AZN/m²**

Daha yüksək yanğına davamlılıq sinfi və xüsusi tətbiqlərdə qiymət daha da artır⁶⁵.

İdxalın üstünlüyü

- sertifikatlar;
- uzunmüddətli sınaq məlumatları;
- yanğına davamlılıq sinifləri;
- layihələndiricilərin tanıdığı brendlər;
- iri podratçılarla uzunmüddətli müqavilələr.

Yerli məhsulun üstünlüyü

Əgər eyni texniki göstəricilər təmin edilərsə 20–40% aşağı logistika və satış qiyməti təklif etmək mümkündür. Bu səbəbdən bu məhsul yüksək marjlı, lakin sertifikatlaşması çətin segment hesab edilir.

5. Akustik panellər

Akustik panellərdə vəziyyət yanğına davamlı örtüklərə bənzəyir.

Bazar payı

Yerli: 20–35%

İdxal: 65–80%

İdxal ölkələri:

- Türkiyə;

⁶³ <https://tvim.az/az/tikinti-materiallari/istilik-izolyasiya/mineral-yun?utm>

⁶⁴ <https://qiymetleri.az/mesameli-horgu-bloklari-gobustone-196680.html?utm>

⁶⁵ <https://dewalla.az/polynor/polynor-polyguard?utm>

- Çin;
- Almaniya;
- İtaliya;
- Polşa

Azərbaycanda mineral yun əsasında akustik arakəsmələrin pərakəndə qiymətləri **41–58 AZN** səviyyəsindədir⁶⁶.

Perlitli akustik panel

Hədəf qiymət: **25–60 AZN/m²**

Premium dizaynlı məhsul: **60–100+ AZN/m²**

Rəqabət üstünlüyü

- yanğına davamlı;
- yüngül;
- səsuducu;
- nəmə daha davamlı formulasiya edilə bilən;
- ekoloji;
- dizaynla uyğunlaşdırıla bilən

Yerli və idxal məhsullarının rəqabət xəritəsi

 Faktor	 Yerli məhsul	 İdxal məhsulu
 Qiymət	Çox güclü	Orta
 Logistika	Çox güclü	Zəif
 Çatdırılma	Çox güclü	Orta
 Kiçik sifarişlər	Güclü	Orta
 Məhsul çeşidi	Orta	Çox güclü
 Brend tanınması	Orta	Güclü
 Sertifikat	Orta/yüksələn	Güclü
 Texniki dəstək	Orta	Güclü
 İxrac potensialı	Yüksək	—
 Xammal üzərində nəzarət	Yüksək potensial	Təchizatçıdan asılı

Mənbə: <https://www.perlite.org/construction/?utm>

⁶⁶ <https://tvim.az/az/tikinti-materiallari/istilik-izolyasiya/mineral-yun?utm>

Məhsullar üzrə əsas rəqabət strategiyası

1. Quru qarışıqlar

Strategiya: idxal məhsulundan 5–10% aşağı qiymət + daha yaxşı istilik izolyasiyası.

2. Perlitli blok

Strategiya: qazobetonla eyni qiymətə yaxın, lakin daha yaxşı yanğına davamlılıq və istilik göstəricisi.

3. Dam/döşəmə doldurucusu

Strategiya: XPS/EPS-dən fərqli olaraq **yanmayan mineral material** kimi mövqeləndirilir.

4. Yanğına davamlı örtük

Strategiya: ilk mərhələdə idxal brendləri ilə qiymət rəqabəti deyil, **sertifikat + yerli texniki servis + qısa çatdırılma**.

5. Akustik panel

Strategiya: standart paneldən əlavə ölçüyə və dizayna uyğun sifariş, otel/ofis/məktəb layihələri ilə birbaşa müqavilələr.

Yerli istehsal üçün ən böyük imkan

Ən maraqlı model yalnız bir perlit məhsulu istehsal etmək deyil, eyni perlit xammalından beş məhsul istehsal edən müəssisə yaratmaqdır: **Perlit yatağı → ekspansiya → quru qarışıq → yüngül blok → dam/döşəmə doldurucusu → yanğına davamlı örtük → akustik panel**

Belə integrasiya edilmiş modeldə xammal və logistika xərcləri məhsullar arasında bölüşdürülür.

Üstəlik, Goranboyda fəaliyyətə başlayan Konstralab müəssisəsinin növbəti mərhələdə **perlit istehsal xətti qurmağı planlaşdırması** Azərbaycanda bu istiqamətdə sənaye səviyyəsində marağın artıq yarandığını göstərir⁶⁷.

Yekun qiymətləndirmə

Ən güclü yerli rəqabət mövqeyi: quru qarışıqlar və bloklar.

Ən böyük idxaləvəzləmə imkanı: yanğına davamlı örtüklər və akustik panellər.

Ən böyük qiymət üstünlüyü: yerli xammal + yerli istehsal + qısa logistika.

Ən böyük risk: perlitli məhsulların texniki üstünlüklərini sertifikat və laboratoriya sınaqları ilə sübut etmədən bazara çıxarmaq.

Xüsusilə nəzərə alınmalıdır ki, Azərbaycanda quru qarışıq istehsalı artıq böyük sənaye gücünə keçir. Konstralabın 150 min ton/il gücü buna nümunədir. Buna görə yeni perlit müəssisəsi adi suvaqla qiymət rəqabətinə girməkdənsə, istilik izolyasiyalı, yanğına davamlı və akustik funksiyalı yüksək əlavə dəyərli məhsullara fokuslanmalıdır⁶⁸.

5. Növbəti 3 il üçün perlit tərkibli inşaat materiallarına tələbatın proqnozu

Nəqliyyat infrastrukturu, bərpa olunan enerji, yaşayış tikintisi və Qarabağ–Şərqi Zəngəzur bölgəsində bərpa-quruculuq layihələrinin davam edəcəyi Azərbaycanda tikinti sektorunun yaxın illərdə sabit artacağını proqnozlaşdırılır. Müxtəlif bazar araşdırmalarına görə, ölkədə tikinti sektorunun real artımı 2026–2029-cu illərdə orta hesabla **3,3–3,5 %**, tikinti materialları bazarının isə təxminən **6–7 %** illik artacağı gözlənilir. Qlobal perlit bazarının

⁶⁷ <https://economy.gov.az/en/post/2778/construction-materials-production-facility-commissioned-in-goranboy-district?utm>

⁶⁸ <https://president.az/en/articles/view/69237?utm>

da orta illik **6–8 %** böyüməsi proqnozlaşdırılır⁶⁹. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2026-cı ilin yanvar–iyulunda əsas kapitalla investisiyalar real ifadədə **10,7% artıb**, yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilən investisiyalar isə **3,4% artaraq 1,584 mlrd manat** olub. Bu, tikinti materiallarına tələbat üçün müsbət baza yaradır⁷⁰.

Bu tendensiya nəzərə alınmaqla, Azərbaycanda **perlit tərkibli inşaat materiallarına tələbatın növbəti 3 il üçün proqnozu** aşağıdakı kimi qiymətləndirə bilərik.

Perlit tərkibli inşaat məhsullarına ümumi tələbat proqnozu

 İl	 Təxmini bazar həcmi	 İllik artım
2026 (baza)	35–50 min ton (və ya ekvivalent həcm)	-
2027	38–54 min ton	7–9 %
2028	41–58 min ton	8–9 %
2029	45–63 min ton	8–10 %

Mənbə: <https://www.fortunebusinessinsights.com/perlite-market-102361?utm>

Məhsul növləri üzrə proqnoz

 Məhsul qrupu	 2026	 2027	 2028	 2029	 Orta illik artım
 Perlitli quru qarışıqlar	18–25 min ton	20–27 min ton	22–30 min ton	24–33 min ton	8–10 %
 Yüngül beton bloklar	12–18 min m ³	13–20 min m ³	15–22 min m ³	16–25 min m ³	9–11 %
 Dam və döşəmə doldurucuları	8–12 min m ³	9–13 min m ³	10–14 min m ³	11–15 min m ³	6–8 %
 Yanğına davamlı örtüklər	2–4 min ton	2,2–4,4 min ton	2,4–4,8 min ton	2,6–5,2 min ton	8–10 %
 Akustik panellər	15–30 min m ²	17–34 min m ²	20–38 min m ²	23–43 min m ²	10–12 %

Mənbə: <https://www.grandviewresearch.com/horizon/statistics/perlite-market/application/construction-products/global?utm>

Tələbat artımını stimullaşdıracaq əsas amillər

- Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda yaşayış və infrastruktur layihələrinin davam etməsi.
- Enerji səmərəli binaların tikintisinin genişlənməsi.
- İstilik izolyasiyası və yanğın təhlükəsizliyi üzrə normativ tələblərin sərtləşdirilməsi.
- Yaşıl tikinti (Green Building) və aşağı karbonlu materiallara marağın artması.
- Yüngül tikinti materiallarının seysmik zonalarda daha geniş tətbiqi.
- Sənaye, logistika və ictimai binaların tikintisində odadavamlı və akustik materiallara tələbatın yüksəlməsi⁷¹.

⁶⁹ <https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-perlite-market>

⁷⁰ https://www.stat.gov.az/special_version/news/index.php?id=6845&utm

⁷¹ https://www.stat.gov.az/special_version/news/index.php?id=6845&utm

Ən sürətlə inkişaf edəcək məhsul seqmentləri

	Məhsul	 Artım potensialı
	Perlitli istilik izolyasiyalı suvaqlar	Yüksək
	Perlit əsaslı yüngül beton bloklar	Yüksək
	Yanğına davamlı örtüklər	Yüksək
	Akustik panellər	Orta–yüksək
	Dam doldurucuları	Orta

Mənbə: <https://www.perlite.org/perlite-cement-based-lightweight-insulating-plasters/?utm>

2029-cu il üçün bazar strukturu (proqnoz)

	Məhsul qrupu	 Təxmini bazar payı
	Perlitli quru qarışıqlar	46–50 %
	Yüngül beton bloklar	22–27 %
	Dam və döşəmə doldurucuları	12–14 %
	Yanğına davamlı örtüklər	8–10 %
	Akustik panellər	5–7 %

Mənbə: <https://www.grandviewresearch.com/horizon/statistics/perlite-market/application/construction-products/global?utm>

Nəticə

Mövcud investisiya proqramları və tikinti sektorunun inkişaf perspektivləri nəzərə alınmaqla, Azərbaycanda perlit tərkibli inşaat materialları bazarının növbəti üç ildə **illik orta hesabla 8–9 %** artacağı gözlənilir. Bu halda bazarın ümumi həcmi 2029-cu ilə qədər **45–63 min ton** səviyyəsinə çata bilər. Ən yüksək artım potensialı istilik izolyasiyalı quru qarışıqlar, perlitbeton bloklar və yanğına davamlı tikinti materialları seqmentlərində gözlənilir.

6. Azərbaycanca fəaliyyət göstərən perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsal edən şirkətlərin siyahısı

Azərbaycanda yalnız perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsal edən ixtisaslaşmış müəssisələrin sayı məhduddur. Lakin bir sıra tikinti materialları istehsalçıları məhsul portfelində perlit əsaslı suvaq, şpaklyovka, quru qarışıqlar və istilik izolyasiya materialları istehsal edir və ya bu istiqamətdə istehsal xətləri qurur.

№	Şirkət	Fəaliyyət sahəsi / məhsul	Məhsul növü	Qeyd
1	Ağdağ / «Mizanat A» 	AĞDAĞ DİREK, AĞDAĞ KOMMUNAL, EKOALİTİK, AĞDAĞ Azər, AĞDAĞ Drak	Qips-perlit suvaqlar və astarlar	Baza yerli istehsalçılardan biri
2	Forte Group MMC 	Forte Azər, GENİR, Rlings Azər	Qips-perlit və digər yüngülləşdirilmiş suvaq	Yerli brendlər
3	Abşeron MDC / Abşeronizol 	AĞDAĞ DİREK, AĞDAĞ KOMMUNAL, EKOALİTİK, FASALİTİK və s.	Qips-perlit və sement perlit əsaslı suvaqlar	Məhsulların geniş çeşidliliyi, AĞDAĞ markalarının məhsul xəttini dünya üzrə şaxələndirilməsi
4	EPO MMC 	Epoxan P-255	Sement-perlit əsaslı xüsusi doldurucu/suvarma materialı	Perlit əsaslı məhsul istehsal edir
5	Konstruksiya İnşaatmex QSC 	Perlit izəli plitə/sipanlar	Perlit və gips əsaslı quru qarışıqlar	Hazırda perlit istehsalı üzrə planlaşdırılan zavod, əlavə məhsul xəttə keçid nəzərdə tutulur

Mənbə: <https://economiczones.gov.az/storage/media/6971/32CEE547-869B-45F7-92F0-BEF0A7C837FF.pdf?utm>

1. “Mətanət A” / Ağdağ

Ən əhəmiyyətli yerli istehsalçılardan biridir. **Gips və perlit əsaslı** bir neçə məhsul istehsal edir:

- **AĞDAĞ DİREK** – əl ilə tətbiq olunan gips-perlit suvaq;
- **AĞDAĞ MONOMATİK** – maşınla tətbiq olunan gips-perlit suvaq;
- **EKOMATİK** – maşınla tətbiq olunan gips-perlit suvaq;
- **AĞDAĞ Astar** – gips-perlit əsaslı astar;
- **AĞDAĞ Üzlük** – gips-perlit əsaslı ağ suvaq⁷².

2. Fortis Group MMC

Fortis Group perlit tərkibli gips əsaslı suvaq məhsulları təqdim edir.

Məsələn, **GİPER Astar** gips və perlit əsasında hazırlanmış suvaq daxili kərpic və beton divarların, eləcə də beton tavanların hamarlanması üçün istifadə olunur.

Digər məhsul **GİPER Birbaşa Astar** isə təbii gips və perlit əsaslı suvaq qarışığıdır və 7–30 mm qalınlığında tətbiq oluna bilər⁷³.

3. EPO MMC

EPO tərəfindən təqdim edilən **Epomur F-250** sement-perlit əsaslı yüngül doldurucu materialdır. Məhsul beton, yüngül beton, qazbeton və digər səthlərin suvanmasında, həmçinin kərpic və blokların hörgüsündə istifadə olunur⁷⁴.

⁷² <https://www.almaterial.az/en/products/surface-systems?utm>

⁷³ <https://fortisgroup.az/en/products/1/?utm>

⁷⁴ <https://epo.com.az/lang/en/catalog/product/epomur-f-25069?utm>

4. Konstralab Industries QSC

Konstralab Industries 2025-ci ildə Goranboy rayonunda gips əsaslı quru qarışıqlar və gipskarton istehsalı müəssisəsini istifadəyə verib. Müəssisənin növbəti mərhələsində kalsit və perlit istehsalı xətlərinin quraşdırılması planlaşdırılır. Buna görə şirkəti hazırda tam fəaliyyət göstərən perlit məhsulu istehsalçısından daha çox potensial gələcək perlit istehsalçısı kimi qiymətləndirmək lazımdır⁷⁵.

5. Perlit MMC

Perlit MMC Gəncə/Göygöl ərazisində fəaliyyət göstərir və tikinti işləri ilə məşğuldur. Şirkətin öz saytında əsas fəaliyyət istiqaməti yaşayış və qeyri-yasayış binalarının təmir-tikintisi kimi göstərilir. Buna görə onu perlit tərkibli inşaat məhsulu istehsalçısı kimi deyil, tikinti şirkəti kimi siyahıya almaq daha doğrudur⁷⁶.

Yekun qiymətləndirmə

Qeyd olunan şirkətləri aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

Birbaşa perlit tərkibli məhsul istehsal edənlər:

1. Mətanət A / Ağdağ
2. Fortis Group MMC
3. EPO MMC
4. Konstralab Industries QSC - Perlit məhsulları üzrə gələcək potensial istehsalçı
5. Almaterial.az - Distribusiya/satış kanalı
6. Perlit MMC - Tikinti şirkəti, lakin perlit məhsulu istehsalçısı kimi təsdiqlənməyib

Azərbaycanda perlit tərkibli inşaat məhsulları üzrə rəqabət cədvəli

Şirkət	Əsas perlit tərkibli məhsullar	Məhsulun təyinatı	Perlitin funksiyası	Təxmini qiymət diapazonu	Satış kanalları	Əsas rəqabət üstünlüyü
 AĞDAĞ Matanat A / AĞDAĞ	AĞDAĞ DİREK, AĞDAĞ MONOMATİK, EKOMATİK, AĞDAĞ Astar, AĞDAĞ Üzlük	Divar və tavan suvağı, astarlama	Çəkini azaldır, istilik/səs izolyasiyasını və işlənmə qabiliyyətini yaxşılaşdırır	Təqribən 3–8 AZN / kisə	Tikinti materialları mağazaları, distribyutorlar, layihələr	Geniş məhsul çeşidi, tanınmış yerli brend, geniş distribusiya
 Fortis Group MMC	GİPER Astar, GİPER Birbaşa Astar və digər gips əsaslı qarışıqlar	Daxili suvaq və səth hazırlığı	Qarışığın çəkisini azaldır və istilik izolyasiyasına kömək edir	Təqribən 3–7 AZN / kisə	Distribyutorlar, tikinti mağazaları, podratçılar	Yerli istehsal, gips-perlit texnologiyası, qiymət rəqabəti
 EPO EPO MMC	Epomur F-250	Suvaq, hörgü və yüngül tikinti qarışıqları	Yüngül doldurucu, istilik izolyasiyası və materialın sıxlığının azaldılması	Təqribən 4–9 AZN / kisə	Tikinti şirkətləri, mağazalar, layihə satışları	Sement-perlit məhsulu, çoxfunksiyalı istifadə
 ALMATERIAL Almaterial	AĞDAĞ və digər quru qarışıq məhsulları	Suvaq və səth sistemləri	Məhsulun yüngüllüyü və izolyasiya xüsusiyyətləri	Bazar qiymətinə uyğun	Onlayn satış, mağaza, distribusiya	Geniş məhsul portfeli və satış şəbəkəsi
 Konstralab Industries QSC	Perlit və gips əsaslı quru qarışıqlar – planlaşdırılan	Suvaq və quru tikinti qarışıqları	Yüngülləşdirmə və izolyasiya	Məlumat yoxdur	Gələcəkdə distribusiya və layihə satışları	Yeni istehsal gücü və məhsul çeşidinin genişləndirilməsi potensialı

Mənbə: https://www.matanata.com/upload/File/products/products-59_az.pdf?utm

Qeyd: Qiymətlər məhsulun çəkisi, formulasiya, qablaşdırma, satıcı, region və sifariş həcminə görə əhəmiyyətli dəyişə bilər.

⁷⁵ <https://www.economy.gov.az/en/post/2778/goranboy-rayonunda-tikinti-materiallari-istehsali-muessisesi-istifadeye-verilib?utm>

⁷⁶ <https://perlitmmc.com/az/content/10?utm>

Rəqabət mövqeyinin qiymətləndirilməsi

Azərbaycan bazarı üçün rəqabət mövqeyini **qiymət, məhsul çeşidi, texniki keyfiyyət, logistika və yerli bazara uyğunlaşma** meyarları üzrə qiymətləndirmək olar.

 Göstərici	 Matanat A / AĞDAĞ	 Fortis Group	 EPO	 Konstralab
 Məhsul çeşidi	çox yüksək	yaxşı	orta	zəif
 Brend tanınması	çox yüksək	yaxşı	orta	zəif
 Distribusiya imkanları	çox yüksək	yaxşı	orta	zəif
 Yerli istehsal üstünlüyü	çox yüksək	çox yüksək	çox yüksək	yaxşı
 Texniki məhsul çeşidi	çox yüksək	yaxşı	yaxşı	orta
 Qiymət rəqabəti	yaxşı	yaxşı	yaxşı	yaxşı
 Layihə tikintisində istifadə potensialı	çox yüksək	yaxşı	yaxşı	orta
 Gələcək inkişaf potensialı	yaxşı	yaxşı	yaxşı	çox yüksək

Mənbə: <https://dth.azexport.az/mehsul/8781?utm>

Əsas rəqabət nəticəsi

1. Matanat A / AĞDAĞ – hazırkı bazarda ən güclü mövqeyə malik yerli istehsalçılardan biri hesab edilir. Əsas üstünlüyü geniş məhsul çeşidi, tanınmış brend və satış şəbəkəsidir.

2. Fortis Group – xüsusilə **gips-perlit suvaqlar** seqmentində AĞDAĞ ilə birbaşa rəqabət aparmaq potensialına malikdir.

3. EPO – **sement-perlit** məhsulları ilə fərqlənir. Bu, onu yalnız gips əsaslı suvaq istehsalçıları ilə deyil, sement əsaslı quru qarışıq istehsalçıları ilə də rəqabətə gətirir.

4. Konstralab Industries – yeni istehsal imkanlarının yaradılması hesabına gələcəkdə rəqabəti gücləndirə biləcək istehsalçıdır.

Yeni investor üçün bazarda boşluq

Mövcud məhsul strukturuna əsasən, bazarda aşağıdakı istiqamətlərdə əlavə imkanlar vardır:

- perlit əsaslı istilik izolyasiya suvaqları;
- yüksək istilik izolyasiyalı yüngül beton/bloklar;
- dam örtükləri üçün perlit əsaslı izolyasiya materialları;
- perlit əsaslı yanğına davamlı materiallar;
- sement-perlit döşəmə və dam şapları;
- hazır quru perlit qarışıqları;
- iri həcmli sənaye və kommersiya tikintisi üçün xüsusi formulalar.

Xüsusilə **perlit + sement əsaslı yüngül və istilik izolyasiyaedici materiallar** seqmenti yeni istehsalçı üçün maraqlı ola bilər. Burada rəqabət yalnız qiymətlə deyil, **məhsulun sıxlığı, istilikkeçirmə əmsalı, yanğına davamlılığı, suudma göstəricisi və 1 m² üçün sərfiyyatı** ilə aparılır.

7. Perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsalında istifadə olunan xammal, xammalın yerli bazası və potensialı

Perlit tərkibli inşaat məhsullarının istehsalında istifadə olunan xammalın əsasını genişləndirilmiş perlit təşkil edir. Genişləndirilmiş perlit təbii vulkanik mənşəli perlit filizinin 850–1100°C temperaturda termiki emalı nəticəsində əldə edilir. Bu material yüksək məsaməliliyə, aşağı sıxlığa, istilik və səs izolyasiya xüsusiyyətlərinə malik olduğundan tikinti sənayesində geniş tətbiq olunur.

1. İstehsalda istifadə olunan əsas xammallar

Xammal	İstifadə sahəsi	Məhsul növləri
 Genişləndirilmiş perlit	Əsas yüngül doldurucu	Suvaq, şpaklyovka, yüngül beton, panellər
 Portland sement	Bağlayıcı	Sement əsaslı quru qarışıqlar, perlitbeton
 Gips	Bağlayıcı	Gips suvaqları, şpaklyovka
 Əhəng	Plastiklik və yapışma qabiliyyətini artırır	Suvaqlar
 Kvars qumu	Doldurucu	Quru qarışıqlar
 Kalsit (CaCO ₃)	Mineral doldurucu	Şpaklyovka, suvaq
 Sellüloza efirləri	Su saxlamamı və işlənmə qabiliyyətini artırır	Quru qarışıqlar
 Polimer əlavələr	Yapışma və elastiklik	Suvaq, yapışdırıcılar
 Mineral liflər	Çatların qarşısını alır	Yanğına davamlı məhsullar
 Vermikulit	İstilik və yanğın izolyasiyası	Xüsusi odadavamlı qarışıqlar

Azərbaycanın rəsmi mineral ehtiyatları məlumatlarında sement xammalı kimi əhəngdaşı, vulkan külü, trass və pemza/perlit, həmçinin gips, dolomit, bentonit, qum və digər tikinti xammalları qeyd olunur⁷⁷.

2. Xammalın yerli bazası

Azərbaycan perlit tərkibli tikinti materiallarının istehsalı üçün zəruri olan mineral xammalın mühüm hissəsinə malikdir.

a) Perlit

Perlit ən vacib xammaldır. Azərbaycanın Dövlət Mineral Ehtiyatlar Balansında **2 perlit və pemza yatağı** qeydiyyatda alınmışdır. Bundan əlavə, geoloji tədqiqatlar ölkədə perlit ehtiyatlarının mövcud olduğunu və onların tikinti sənayesində istifadəyə yararlı olduğunu göstərir⁷⁸.

Daha əvvəlki dövlət balans məlumatlarında Azərbaycanda **2 perlit-pemza yatağı** və təxminən **6,6 milyon m³ perlit-pemza ehtiyatı** göstərilmişdir⁷⁹.

Lakin hazırda sənaye miqyasında genişləndirilmiş perlit istehsalı məhduddur və tikinti sənayesinin ehtiyacının əhəmiyyətli hissəsi idxal hesabına ödənilir. 2024-cü ildə Azərbaycan **8,53 min ton** perlit və vermikulit idxal etmişdir. Əsas tədarükçülər Gürcüstan və Türkiyə olmuşdur⁸⁰.

⁷⁷ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/azerbaycanin-faydali-qazintilari?utm>

⁷⁸ https://www.researchgate.net/publication/289812964_Geosciences_of_Azerbaijan_Volume_II_Economic_Deposits_and_Applied_Geophysics?utm

⁷⁹ https://www.researchgate.net/publication/289812964_Geosciences_of_Azerbaijan_Volume_II_Economic_Geology_and_Applied_Geophysics

⁸⁰ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

AMEA-nın materiallarında Azərbaycanın perlit yataqlarının **Qazax, Tovuz və digər ərazilərdə** yayıldığı göstərilir. Perlitin yüksək temperaturda genişlənmə qabiliyyəti onun istilik və səs izolyasiyası, yüngül beton və müxtəlif tikinti materiallarında istifadəsinə imkan verir⁸¹.

Yerli perlit xammalının mühüm üstünlüyü

Perlitin yerli olması **Yerli perlit → xammalın emalı/şişirdilməsi → perlit aqreqatı → sement/gips və əlavələrlə qarışdırma → hazır inşaat məhsulu** mərhələləri üzrə istehsal olunan məhsulun maya dəyərində əhəmiyyətli üstünlük yaradır.

Beləliklə, istehsalçı yalnız hazır perlit məhsulunu deyil, xam perlitə də ölkə daxilində əldə edə bildikdə logistika və idxal xərclərini azaltmaq imkanına malik olur. Bununla belə, xam perlitin keyfiyyəti bütün yataqlarda eyni olmur. Sənaye baxımından aşağıdakı göstəricilər laboratoriyada müəyyən edilməlidir:

- şişmə əmsalı;
- sıxlıq;
- nəmliyi;
- dənə ölçüsü;
- kimyəvi tərkibi;
- SiO₂ və Al₂O₃ tərkibi;
- temperaturda şişmə davranışı;
- şişirdilmiş perlit məhsulda saxlama qabiliyyəti;
- istilik keçiriciliyi.

Azərbaycan perlitləri ilə aparılmış tədqiqatlarda onların istilik izolyasiya materialları və müxtəlif tikinti məhsullarının istehsalında istifadə potensialı göstərilmişdir. Xüsusilə **Keçəldağ perlitinin** tikinti materiallarında istifadəsi üzrə tədqiqat nəticələri mövcuddur⁸².

b) Gips

Azərbaycan zəngin gips ehtiyatlarına malikdir. Ölkədə **15 gips, anhidrit və alabastr yatağı** dövlət balansında qeydiyyatdadır. Bu yataqlar yerli quru tikinti qarışıqları sənayesinin əsas xammal bazasını təşkil edir⁸³.

c) Kalsit və əhəngdaşı

Azərbaycanda:

- iri əhəngdaşı yataqları;
- yüksək keyfiyyətli kalsit ehtiyatları;
- sement sənayesi üçün karbonat xammalı kifayət qədərdir.

Bu xammalların yerli istehsalı daxili bazarın tələbatını böyük ölçüdə ödəyir.

d) Əhəng

Əhəng perlitli quru qarışıqlarda suvaq və bəzi yüngül tikinti materiallarında istifadə olunur. Tikinti sənayesində əhəngin potensialı çox yüksəkdir. Azərbaycanda əhəng xammalı üzrə çoxsaylı ehtiyatlar mövcuddur⁸⁴.

⁸¹ <https://science.gov.az/az/news/open/12018?utm>

⁸² https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/0e3a2dce163aba5_ek.pdf?utm

⁸³ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/azerbaycanin-faydali-qazintilari?utm>

⁸⁴ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/azerbaycanin-faydali-qazintilari?utm>

e) Sement

Azərbaycanda sement istehsalı tam formalaşmışdır. Yerli sement zavodları quru tikinti qarışıqlarını, perlitbetonu, yüngül tikinti materiallarını tam təmin edə bilər. Perlitli suvaq, blok və digər kompozit materialların böyük hissəsində əsas bağlayıcı komponent sementdir. Azərbaycanın mineral ehtiyatları balansında sement istehsalı üçün əhəngdaşı, gil, vulkan külü və trass kimi xammallar mövcuddur. Bu, perlitli məhsulların istehsalında sement təminatının əsasən daxili mənbələr hesabına formalaşdırılmasına imkan verir⁸⁵.

ə) Kvars qumu

Məhsul Qobustan, Abşeron və digər bölgələrdə mövcud yataqlar hesabına təmin edilir. Yüngül beton və bəzi quru tikinti qarışıqlarında istifadə edilən qum, mineral doldurucular və digər aqreqatların yerli bazası kifayət qədər genişdir. Dövlət balansında tikinti qumu və qum-çınqıl yataqlarının çoxsaylı olması qeyd edilir.⁸⁶ Tikinti sənayesində qumun potensialı çox yüksəkdir.

4. İdxaldan asılı olan xammallar

Perlitli məhsulun tamamilə yerli xammaldan hazırlanması mümkün olsa da, yüksək keyfiyyətli quru qarışıqlar üçün bəzi kimyəvi əlavələrdə idxaldan asılılıq qalır.⁸⁷

Aşağıdakı komponentlər əsasən idxal olunur:

- sellüloza efirləri;
- redispers olunan polimer tozları;
- xüsusi kimyəvi əlavələr;
- silikon əsaslı hidrofoblaşdırıcılar;
- bəzi mineral liflər.

Əsas təchizatçılar:

- Almaniya
- Türkiyə
- Çin
- Polşa
- İtaliya

Mənbə: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

Azərbaycanda perlit əsaslı xammal siyahısında **xam perlit, sement, sellüloza, nişasta, AFM, sink, digər qatqılar və qablaşdırma materialları** göstərilir⁸⁸.

5. Yerli xammal bazasının potensialı

Azərbaycanın mineral ehtiyatları perlit tərkibli tikinti materialları istehsalının genişləndirilməsi üçün əlverişlidir.

 Xammal	 Potensial
 Perlit	Yüksək
 Gips	Çox yüksək
 Əhəngdaşı	Çox yüksək
 Kalsit	Çox yüksək
 Kvars qumu	Yüksək
 Sement	Tam təmin olunur

⁸⁵ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/azerbaycanin-faydali-qazintilari?utm>

⁸⁶ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/monitoring-isleri?utm>

⁸⁷ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

⁸⁸ <https://economiczones.gov.az/storage/media/6971/32CEE547-869B-45F7-92F0-BEF0A7C837FF.pdf?utm>

1. Yerli xammal potensialının qiymətləndirilməsi

 Xammal	 Yerli təminat	 İdxal asılılığı	 2030-a qədər potensial
 Perlit	Hazırda mövcuddur	Yüksək	Çox yüksək
 Gips	Yüksək	Aşağı	Yüksək
 Sement	Yüksək	Aşağı	Yüksək
 Əhəng	Yüksək	Aşağı	Yüksək
 Qum	Yüksək	Aşağı	Yüksək
 Kalsit/dolomit	Yüksək	Aşağı	Yüksək
 Polimer əlavələri	Aşağı	Yüksək	Orta
 Sellüloza efirləri	Çox aşağı	Çox yüksək	Orta
 Şüşə/mineral lif	Məhdud	Orta/yüksək	Orta

Mənbə: <https://meda.gov.az/az-Latn-AZ/MEDA/FealiyyetSaheleri/Geoloji-Kesfiyyat?utm>

2025-ci ildə Goranboy rayonunda istifadəyə verilmiş **Konstralab Industries** zavodunda növbəti mərhələdə **perlit və kalsit istehsal xətlərinin** qurulmasının planlaşdırılması yerli xammaldan istifadə imkanlarını genişləndirəcək və istehsal xərclərinin azalmasına kömək edəcək⁸⁹.

7. İnkişaf imkanları

Azərbaycanda perlit yataqlarının sənaye üsulu ilə işlənməsi və genişləndirilmiş perlit istehsalının yaradılması yerli istehsalın inkişafına aşağıdakı təkanı verir:

- perlit xammalının idxalından asılılığın əhəmiyyətli dərəcədə azalması;
- quru tikinti qarışıqları istehsalında yerli komponentlərin payının **80–90 %-ə** qədər yüksəlməsi;
- perlitbeton, akustik panel və odadavamlı materialların yerli istehsalının inkişafı;
- yüksək əlavə dəyərli məhsulların ixrac potensialının formalaşması;
- tikinti materialları sənayesində yeni investisiya və məşğulluq imkanlarının yaranması.

8. Xammal bazasının əsas üstünlüyü

Azərbaycan üçün ən əlverişli model “**idxal olunan hazır məhsul**” əvəzinə “**yerli mineral xammal + az miqdarda idxal olunan funksional əlavə**” modelidir. Məsələn, 1 ton perlitli quru qarışığın tərkibində əsas kütləni perlit, gips, sement, qum, kalsit kimi mineral xammallar təşkil edə bilər. Bunların böyük hissəsinin yerli alınması mümkündür. İdxal əsasən resepturanın az miqdarlı, lakin yüksək texnoloji əlavələrinə qalır.

9. İstehsal müəssisəsi üçün tövsiyə olunan xammal strategiyası

I mərhələ – yerli xammala maksimum keçid

Perlit: yerli mənbə + ehtiyat olaraq Gürcüstan/Türkiyə

Gips: yerli

⁸⁹ <https://president.az/en/articles/view/69237/print?utm>

Sement: yerli
Qum/kalsit: yerli
Əhəng: yerli

II mərhələ

Polimer və selüloza əlavələrinin Türkiyə və digər regional təchizatçılardan illik müqavilələrlə alınması.

III mərhələ

Perlit filizinin özünün emalı və genişləndirilmiş perlit istehsalının müəssisənin daxilində təşkili. Bu, ən böyük maya dəyəri üstünlüyünü yarada bilər.

Ümumi qiymətləndirmə

Azərbaycanın perlit tərkibli inşaat materialları istehsalı üçün xammal bazası ümumilikdə əlverişlidir. Əsas zəif halqa perlitin özünün sənaye miqyasında yerli hasilatı və genişləndirilməsi, ikinci zəif halqa isə xüsusi kimyəvi əlavələrdir. Buna qarşılıq gips, sement, əhəng, qum, kalsit və digər mineral doldurucuların yerli bazasının mövcudluğu istehsalın lokallaşdırılması üçün ciddi üstünlük yaradır. Xüsusilə Ağdam Sənaye Parkında perlit və əhəng istehsalının nəzərdə tutulması reallaşarsa, Azərbaycanda **“perlit filizi → genişləndirilmiş perlit → quru qarışıq/blok/panel/örtük”** tam dəyər zəncirinin qurulması üçün yaxşı baza yaranacaq⁹⁰.

Xüsusilə perlit üzrə yerli ehtiyatların mövcudluğu strateji üstünlük yaradır. Rəsmi mənbələr Azərbaycanda perlit-pemza yataqlarının olduğunu təsdiqləyir. Elmi tədqiqatlar isə Azərbaycan perlitlərinin tikinti və istilik izolyasiya materialları üçün yararlı olduğunu göstərir⁹¹.

Maraqlı göstəricilərdən biri də odur ki, 2024-cü ildə Azərbaycan **HS 253010** üzrə (şişirdilməmiş vermikulit, perlit və xloritlər) təxminən **8,53 min ton, 864,5 min ABŞ dolları** dəyərində idxal həyata keçirib. Əsas tədarükçülər Gürcüstan və Türkiyə olub. Bu, yerli xammalın sənaye miqyasında işlənməsi üçün **idxaləvəzləyici potensialın** olduğunu göstərir⁹².

İnvestisiya baxımından ən kritik məsələ zavodun yerinin perlit xammalına və Gəncə–Ağdam–Bakı logistika dəhlizinə yaxın seçilməsidir. Bu, məhsulun maya dəyərində nəqliyyat komponentini əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər.

Nəticə

Azərbaycan perlit tərkibli inşaat məhsullarının istehsalı üçün tələb olunan əsas mineral xammalın (perlit, gips, əhəngdaşı, kalsit, sement və kvars qumu) böyük hissəsinə malikdir. Hazırda əsas məhdudiyyət perlit filizinin sənaye miqyasında emalının kifayət qədər inkişaf etməməsidir. Bu istiqamətdə yeni istehsal güclərinin yaradılması ölkənin daxili bazarının təmin edilməsinə, idxalın azalmasına və gələcəkdə regional ixrac imkanlarının genişlənməsinə şərait yarada bilər.

⁹⁰ Ağdam Sənaye Parkı – rəsmi məlumat

⁹¹ <https://www.eco.gov.az/az/fealiyyet-istiqametleri/geologiya/azerbaycanin-faydali-qazintilari?utm>

⁹² <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

8. Rəqabətə təsir edən faktorlar: texnologiya, logistika, enerji xərcləri və s.

Texnoloji imkanlar, xammal təminatı, logistika, enerji xərcləri, istehsalın miqyası və məhsulun keyfiyyəti perlit tərkibli inşaat məhsulları bazarında rəqabətə təsir edən əsas amillərdir. Azərbaycanda bu amillər yerli istehsalçıların rəqabət qabiliyyətinə birbaşa təsir göstərir.

1. İdxal məhsulları ilə rəqabət

İdxal məhsulunun üstünlükləri 	<ul style="list-style-type: none"> • tanınmış brend; • geniş məhsul çeşidi; • sertifikatlar; • texniki dəstək; • uzun illərin bazar reputasiyası
Yerli məhsulun üstünlükləri 	<ul style="list-style-type: none"> • daha aşağı logistika; • daha qısa çatdırılma; • AZN ilə qiymət; • müştərinin tələbinə uyğun reseptura; • daha kiçik partiyalar; • yerli texniki servis.

Deməli, yerli istehsalçının idxal məhsulunu yalnız “ucuz qiymət”lə məğlub etməsi uzunmüddətli strategiya deyil. **Daha düzgün yanaşma:** “Eyni və ya daha yaxşı texniki göstərici + 10–20% daha aşağı ümumi tətbiq xərci + yerli servis.” yanaşmasıdır.

2. Rəqabət faktorlarının maya dəyərinə təsiri

Faktor	Maya dəyərinə təsir
 Xammal	35–50%
 Enerji	10–20%
 Əmək	5–10%
 Qablaşdırma	5–8%
 Logistika	5–15%
 Amortizasiya	5–10%
 Təmir və servis	2–5%
 Laboratoriya/sertifikat	1–3%
 İnzibati və digər	5–10%

Mənbə: https://stat.gov.az/source/myxs/producer_prices/?utm

3. Perlit tərkibli inşaat məhsulları bazarında rəqabətə təsir edən əsas amillər

Faktor	Təsiri	Azərbaycan üzrə qiymətləndirmə
 Xammal təminiati	Çox yüksək	Orta
 Texnologiya	Çox yüksək	Orta
 Enerji xərcləri	Yüksək	Yüksək istehsalçılar
 Logistika	Yüksək	Yüksək istehsalçılar
 Əmək xərcləri	Orta	Üstünlük
 İstehsal miqyası	Yüksək	Məhdud
 Sertifikatlaşdırma	Yüksək	İnkişaf etməkdədir
 Brend və marketing	Orta	Məhdud
 Dövlət dəstəyi	Orta	Artdırmaqdadır

Mənbə: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/perlite-market?utm>

Ən mühüm 5 amil

- 1. Qiymət** – tikinti materiallarında xüsusilə kütləvi məhsullarda əsas rəqabət faktorudur.
- 2. Xammal və enerji** – perlitin genişləndirilməsi enerji tələb etdiyindən enerji qiymətləri istehsalın iqtisadi səmərəliliyinə ciddi təsir edir⁹³.
- 3. Logistika** – genişləndirilmiş perlit aşağı sıxlıqlı və həcmli material olduğundan daşınma xərcləri rəqabət qabiliyyətinə əhəmiyyətli təsir göstərə bilər⁹⁴.
- 4. Texniki göstəricilər** – perlitin aşağı sıxlığı, istilik izolyasiyası və yanğına davamlılığı onu tikinti materiallarında rəqabətli edir⁹⁵.
- 5. Alternativ materiallar** – mineral yun, EPS, XPS, vermikulit və genişləndirilmiş gil kimi materiallar perlitlə eyni tətbiqlərin bir hissəsində rəqabət aparır⁹⁶.

4. Texnologiya

Perlit məhsullarının keyfiyyəti ilk növbədə istifadə olunan texnologiyadan asılıdır.

Əsas texnoloji mərhələlər 	<ul style="list-style-type: none"> ● perlit filizinin çeşidlənməsi; ● 850–1100°C temperaturda genişləndirilməsi; ● avtomatlaşdırılmış dozalama; ● quru qarışıqların homogen qarışdırılması; ● qablaşdırma və keyfiyyətə nəzarət.
Rəqabət üstünlüyü yaradan texnologiyalar 	<ul style="list-style-type: none"> ● tam avtomatlaşdırılmış istehsal xətləri; ● kompüterlə idarə olunan dozalama sistemləri; ● yüksək məhsuldarlıqlı genişləndirmə sobaları; ● aşağı enerji sərfiyyatlı qurğular; ● laboratoriya keyfiyyət nəzarəti.
Azərbaycan üzrə vəziyyət 	<ul style="list-style-type: none"> ● quru qarışıqlar istehsalında müasir texnologiyalar tətbiq olunur; ● genişləndirilmiş perlit istehsalı üzrə sənaye gücü hələ məhduddur; ● yüksək texnoloji məhsulların bir hissəsi idxaldan asılıdır.

⁹³ <https://www.researchandmarkets.com/report/perlite?utm>

⁹⁴ <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/perlite-market?utm>

⁹⁵ <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/perlite-market?utm>

⁹⁶ <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/perlite-market?utm>

4. Xammal təminatı

<p>Əsas xammallar</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● perlit; ● sement; ● gips; ● kalsit; ● əhəng; ● kvars qumu; ● kimyəvi əlavələr.
<p>Üstünlüklər</p> 	<p>Yerli istehsal olunur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● sement; ● gips; ● əhəngdaşı; ● kalsit; ● kvars qumu.
<p>Məhdudiyyətlər</p> 	<p>İdxaldan asılıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● genişləndirilmiş perlit; ● sellüloza efirləri; ● polimer əlavələr; ● xüsusi kimyəvi qatqılar

6. Logistika

Logistika maya dəyərində ciddi təsir göstərir.

Əsas üstünlüklər:

- ölkə daxilində istehlak bazarına yaxınlıq;
- Bakı–Gəncə magistralı;
- Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanı;
- dəmir yolu infrastrukturu;
- Gürcüstan və Türkiyə ilə quru nəqliyyat əlaqələri.

Qeyd olunanlar yerli istehsal üçün daha qısa logistika məsafəsi yaradır. Bu xüsusilə perlitli bloklar, dam doldurucuları və hazır quru qarışıqlar üçün böyük üstünlükdür.

Mənfi təsirlər:

- idxal olunan perlitin daşınma xərcləri;
- beynəlxalq yükdaşıma tariflərinin dəyişkənliyi;
- konteyner daşımalarının qiyməti.

4. Enerji xərcləri

Azərbaycanın elektrik tariflərinin mövcud rəsmi cədvəlində sənaye/istehsalçı üçün elektrik enerjisinin topdansaş qiyməti ənənəvi mənbələr üzrə **6,2 qəpik/kVt·saat**, ötürmə tarifi isə **1,3 qəpik/kVt·saat** göstərilir. Son təchizat şərtləri istehlakçı kateqoriyası və müqaviləyə görə dəyişə bilər⁹⁷.

⁹⁷ https://www.regulator.gov.az/az/elektrik/elektrik-enerjisinin-olkedaxili-tarifleri?utm_

Perlit zavodunda enerji xərcləri xüsusilə aşağıdakı hallarda rəqabət üstünlüyünə çevrilir:

- sobanın istilik itkisi az olduqda;
- istiliyin bir hissəsi təkrar istifadə edildikdə;
- avtomatik temperatur nəzarəti olduqda;
- istehsal gücü yüksək yüklənmə ilə işlədikdə.

Təvsiyyə

Perlit genişləndirmə xəttində **istilik enerjisinin geri qazanılması** sistemi nəzərdə tutulmalıdır.

Bu, uzunmüddətli perspektivdə elektrik/qaz sərfiyyatını və məhsulun maya dəyərini aşağı sala bilər.

Azərbaycanın üstünlüyü

- təbii qazın əlçatanlığı;
- elektrik enerjisinin regionun bir sıra ölkələri ilə müqayisədə nisbətən aşağı sənaye tarifləri;
- inkişaf edən alternativ enerji layihələri.

Bunlar yerli istehsalın maya dəyərini azaldan amillərdir.

5. Əmək xərcləri

Perlit məhsullarında əmək xərclərinin payı texnologiyadan asılıdır.

<p>Əl əməyinə əsaslanan müəssisə</p> 	<ul style="list-style-type: none">● daha çox işçi;● daha çox dozalama səhvi;● yüksək tullantı;● keyfiyyət dəyişkənliyi
<p>Avtomatlaşdırılmış müəssisə</p> 	<ul style="list-style-type: none">● daha az işçi;● sabit reseptura;● yüksək məhsuldarlıq;● daha az tullantı

Bu səbəbdən rəqabət üstünlüyü işçi sayının çoxluğunda deyil, işçi başına məhsuldarlığın yüksək olmasındadır.

6. İstehsal miqyası

Rəqabət üçün vacib amillərdən biri istehsal gücüdür.

Hazırda:

- quru qarışıqlar istehsalında kifayət qədər güc mövcuddur;
- perlitbeton;
- akustik panel;
- yanğına davamlı örtüklər üzrə istehsal məhduddur.

Böyük həcmli istehsal:

- vahid məhsulun maya dəyərini azaldır;

- ixrac imkanlarını artırır.

7. Keyfiyyət və sertifikatlaşdırma

Bu amil xüsusilə:

- yanğına davamlı örtüklər;
- akustik panellər;
- istilik izolyasiya materialları üçün vacibdir.

Çünki alıcı yalnız “perlit var” arqumentinə görə məhsul almayacaq.

Məhsul üçün aşağıdakılar sənədləşdirilməlidir:

- istilik keçiriciliyi;
- sıxlıq;
- sıxılma möhkəmliyi;
- suudma;
- yanğına davamlılıq;
- akustik udma;
- yapışma;
- şaxtaya davamlılıq.

Deməli, Laboratoriya və sertifikatlaşdırma xərcləri yeni müəssisənin ilkin investisiyasında ayrıca nəzərə alınmalıdır.

Beynəlxalq bazarlarda aşağıdakı sertifikatlar mühüm rəqabət üstünlüyü yaradır:

- ISO 9001;
- ISO 14001;
- ISO 45001;
- CE nişanı;
- EN standartlarına uyğunluq.

Yerli istehsalçıların beynəlxalq sertifikatlaşdırmanı genişləndirməsi ixrac imkanlarını artırır.

8. Marketing və brend tanınması

İdxal məhsullarının üstünlükləri

- uzun illər formalaşmış brend imici;
- geniş distribütor şəbəkəsi;
- layihə təşkilatları ilə əməkdaşlıq;
- texniki dəstək.

Yerli istehsalçılar üçün

- rəqəmsal marketing;
 - BIM kitabxanaları;
 - layihə institutları ilə əməkdaşlıq;
 - texniki seminarlar
- rəqabət üstünlüyü yarada bilər.

9. Dövlət dəstəyi

Rəqabətə müsbət təsir edən tədbirlər:

- sənaye parklarında güzəştlər;
- investisiya təşviqi sənədi;
- idxal olunan avadanlıqlar üzrə vergi və gömrük güzəştləri;
- ixrac təşviqi mexanizmləri;
- güzəştli kreditlər.

10. Rəqabət amillərinin SWOT analizi

Ümumi qiymətləndirmə

Azərbaycanın perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsalında əsas **rəqabət üstünlükləri** aşağı enerji və əmək xərcləri, inkişaf etmiş sement və gips sənayesi, həmçinin əlverişli coğrafi mövqedir. Əsas **məhdudiyyətlər** isə genişləndirilmiş perlit və bəzi kimyəvi əlavələr üzrə idxaldan asılılıq, yüksək texnologiyalı məhsulların məhdud istehsalı və beynəlxalq bazarlarda tanınmış yerli brendlərin azlığıdır. Yerli perlit yataqlarının sənaye üsulu ilə işlənməsi, müasir genişləndirmə texnologiyalarının tətbiqi və beynəlxalq sertifikatlaşdırmanın genişləndirilməsi bu sahənin rəqabət qabiliyyətini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Nəticə

Perlit tərkibli inşaat materiallarının Azərbaycanda rəqabət qabiliyyətini aşağıdakı 5 amil müəyyən edir:

1. Perlitin yerli və sabit qiymətlə təmin edilməsi
2. Genişləndirmə sobasının enerji səmərəliliyi
3. Avtomatlaşdırılmış istehsal texnologiyası
4. Bakı və əsas tikinti regionlarına aşağı logistika xərci
5. Məhsulların sertifikatlaşdırılması və real tikinti layihələrində sınaqdan keçirilməsi.

Xüsusilə, **2025-ci ildə tikinti materialları istehsalının 4,3% azalması** fonunda yeni müəssisənin sırf “tikinti bazarı böyüyür” fərziyyəsi ilə deyil, **idxaləvzləyici və yüksək əlavə dəyərli perlit məhsulları** modeli ilə qurulması daha təhlükəsiz görünür⁹⁸.

⁹⁸ <https://www.stat.gov.az/news/index.php?id=6581&lang=en&utm>

9. Perlit tərkibli inşaat məhsulları üzrə texniki rəqlament və standartlar

Azərbaycanda perlit tərkibli inşaat məhsulları üçün ayrıca xüsusi texniki rəqlament mövcud olmasa da, bu məhsullar tikinti materiallarının təhlükəsizliyi, keyfiyyəti və uyğunluğuna dair ümumi texniki rəqlamentlər, AZS (Azərbaycan Dövlət Standartları), Avropa (EN) və Beynəlxalq (ISO) standartları əsasında istehsal və dövriyyəyə buraxılır⁹⁹.

1. Azərbaycanda tətbiq olunan normativ-hüquqi baza

Perlit tərkibli inşaat məhsullarının istehsalı və bazara çıxarılması aşağıdakı sənədlərlə tənzimlənir:

- **"Texniki tənzimləmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu** – məhsulların texniki tələblərə uyğunluğunu və uyğunluğun qiymətləndirilməsi qaydalarını müəyyən edir¹⁰⁰.
- **"Standartlaşdırma haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu** – milli standartların hazırlanması və tətbiqi prinsiplərini müəyyən edir¹⁰¹.
- **"Tikinti fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu** – tikinti materiallarının layihə və tikinti normalarına uyğun istifadəsini tənzimləyir¹⁰².
- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin tikinti materiallarının təhlükəsizliyi və uyğunluğuna dair qəbul etdiyi texniki normativ aktlar¹⁰³.

2. Milli standartlar (AZS)

Perlit tərkibli məhsullar üçün ayrıca AZS standartlarının sayı məhdud olduğundan istehsalçılar əsasən aşağıdakı milli və uyğunlaşdırılmış standartlardan istifadə edirlər.

TİKİNTİ MƏHSULLARI VƏ TƏTBİQ OLUNAN STANDARTLAR		
Məhsul		Tətbiq olunan standart
	Quru tikinti qarışıqları	AZS EN 998 seriyası
	Gips əzəslı suvaqlar	AZS EN 13279
	Hörgü məhlulları	AZS EN 998-2
	Beton məmulatları	AZS EN 206
	Beton bloklar	AZS EN 771 seriyası
	İstilik izolyasiya materialları	AZS EN 13162–13171 seriyası
	Tikinti məhsullarının yanğına reaksiyası	AZS EN 13501

 Keyfiyyətli tikinti, dayanıqlı gələcək!

 STANDARTLARA UYGUN GÜCLÜ TİKİNTİ

Mənbə: <https://azstand.gov.az/az/xeberler/2026-ci-ilin-6-ayi-erzinde-azerbaycan-standartlasdirma-institutu-terefinden-standartlasdirma-sahesinde-gorulen-isler?utm>

⁹⁹ https://competition.gov.az/storage/technical_regulations/jVigTrcu3W6C9So4PBI1OiU0pyDTb6HFEs1Aygpr.pdf?utm

¹⁰⁰ <https://president.az/az/articles/view/34973/print?utm>

¹⁰¹ <https://azstand.gov.az/uploads/documents/1279687003695cee3304785.pdf?utm>

¹⁰² https://frameworks.e-qanun.az/24/c_f_24201.html?utm

¹⁰³ <https://president.az/az/articles/view/69341/print?utm>

3. Bazar nəzarəti

AZSTAND/TK 10 - tikinti materialları, məmulatları və konstruksiyalarının standartlaşdırılması üzrə ixtisaslaşmış texniki komitədir. Komitənin məqsədlərinə beynəlxalq standartlar əsasında yeni standartların hazırlanması və mövcud standartların təkmilləşdirilməsi daxildir¹⁰⁴.

5. Perlit tərkibli inşaat məhsulları üzrə Avropa standartları

Məhsul	Əsas EN standartı	Əsas texniki göstəricilər	Laboratoriya sınaqları	Yanğın	Azərbaycanda uyğunluq
 Perlitli gips suvaq	EN 13279-1	sıxlıq, yapışma, möhkəmlik, bərkimə vaxtı, istilik keçiriciliyi	sıxılma/əyilmə, yapışma, sıxlıq, istilik keçiriciliyi	EN 13501-1	Uyğunluğun qiymətləndirilməsi + texniki sənədlər
 Perlitli sement əsəli suvaq	EN 998-1	yapışma, sıxlıq, su udma, istilik keçiriciliyi, su buxarı keçiriciliyi	yapışma, kapilyar su udma, sıxlıq, istilik	EN 13501-1	Uyğunluğun qiymətləndirilməsi
 Perlitli istilik-izolyasiya suvağı	EN 998-1	istilik keçiriciliyi, sıxlıq, yapışma, su udma	λ, sıxlıq, yapışma, su udma	EN 13501-1	Uyğunluğun qiymətləndirilməsi
 Perlitli şpaklyovka	Məhsulun formuluna uyğun standart	yapışma, işlənmə, səth möhkəmliyi, qatlama	yapışma, səth möhkəmliyi, bərkimə	EN 13501-1 – tələb olunduqda	Məhsul spesifikasiyası + uyğunluq
 Perlitli hörgü məhlulu	EN 998-2	sıxılma, yapışma, su saxlama, sıxlıq	sıxılma, yapışma, su saxlama	EN 13501-1	Uyğunluğun qiymətləndirilməsi
 Perlitli yüngül beton	EN 206	sıxlıq, möhkəmlik, su udma, davamlılıq	sıxılma, sıxlıq, su udma, şaxtaya davamlılıq	EN 13501-1	Beton üzrə uyğunluq prosedurları
 Perlit aqreqatı	EN 13055	dənə ölçüsü, dənə sıxlığı, tökmə sıxlığı, su udma	granulometriya, sıxlıq, su udma	Tətbiqdən asılıdır	Xammalın texniki uyğunluğu
 Perlitli döşəmə şapı	EN 13813	sıxılma, əyilmə, aşınma, yapışma	mexaniki sınaqlar, sıxlıq	EN 13501-1 – tələb olunduqda	Uyğunluğun qiymətləndirilməsi
 Perlit əsəli izolyasiya materialı	Məhsul növündən asılıdır	λ, sıxlıq, su udma, ölçü sabitliyi	istilik keçiriciliyi, su udma, sıxlıq	EN 13501-1	Məhsula uyğun uyğunluq proseduru
 Perlitli yanğından mühafizə suvağı	EN 13279-1 + yanğın standartları	yanğınadavamlılıq, yapışma, qalınlıq	yanğın sınaqları, yapışma, mexaniki sınaqlar	EN 13501-1	Yanğın üzrə əlavə qiymətləndirmə
 Perlitli akustik suvaq	EN 13279-1 və müvafiq akustik standartlar	səsudma, sıxlıq, mexaniki göstəricilər	akustik sınaqlar	EN 13501-1	Məhsula uyğun uyğunluq

Mənbə: <https://standards.itech.ai/catalog/standards/sist/184e1772-20a8-4719-8b7a-f99f2d23bf58/osist-pren-13055-2012?utm>

5. ISO standartları

İstehsal müəssisələrində adətən aşağıdakı idarəetmə sistemləri tətbiq olunur.

¹⁰⁴ <https://azstand.gov.az/az/xeberler/respublikada-tikinti-materiallari-memulatlari-ve-konstruksiyalari-nin-standardlasdirilmasi-uzre-texniki-komite-azstand-tk-10-yaradilib?utm>

BEYNƏLXALQ STANDARTLAR

Daha keyfiyyətli, daha etibarlı gələcək!

STANDART
KEYFİYYƏT
İNKİŞAF

Standart	Təyinatı
ISO 9001	Keyfiyyət idarəetməsi
ISO 14001	Ətraf mühitin idarə olunması
ISO 45001	Əməyin mühafizəsi
ISO 50001	Enerji idarəetməsi

DÜNYA STANDARTLARI –
DAYANIQLI İNKİŞAF ÜÇÜN

Mənbə: <https://www.iso.org/standard/62085.html?utm>

6. Məhsullar üzrə əsas standartlar

<div> TƏBİİ HƏLLƏR DAHA GÜCLÜ GƏLƏCƏK! </div> <div> PERLİTLİ MƏHSULLAR ÜZRƏ ƏSAS STANDARTLAR VƏ TƏYİNATI </div> <div> KEYFİYYƏTLİ TİKİNTİ DAVAMLİ İNKİŞAF! </div>			
Məhsul	Əsas tətbiq edilə bilən standart	Nəyi tənzimləyir	
Perlitli quru suvaq	AZS EN 998-1:2026	Suvaq və suvaq məhsullarının tələbləri	
Gips-perlit suvaq	AZS EN 13279-1:2023	Gips bağlayıcılar və gips suvaqları	
Gips-perlit suvağın sınaqları	AZS EN 13279-2:2023	Sınaq üsulları	
Perlitli hörgü məhlulu	AZS EN 998-2:2026	Hörgü məhsullarının tələbləri	
Perlitli yüngül beton blok	AZS EN 13369:2026 + məhsula uyğun xüsusi standart	Prefabrik beton məmulatları üçün ümumi qaydalar	
Perlitli döşəmə materialı	AZS EN 13813:2026	Döşəmə materiallarının xüsusiyyətləri və tələbləri	
Perlitli dam/döşəmə doldurucusu	Məhsulun təyinatından asılı olaraq EN/AZS istilik izolyasiyası və döşəmə standartları	İstilik, mexaniki və digər göstəricilər	
Perlitli akustik panel	AZS GOST 23499:2026 və müvafiq akustik sınaq standartları	Səsizolyasiya və səsudma məhsulları	
Yanğına davamlı perlit örtüyü	Yanğın sınağı üzrə müvafiq AZS EN/GOST standartları	Yanğına reaksiya və yanğına davamlılıq	
Beton əsaslı perlit məhsulu	AZS GOST 7473:2023 və əlaqəli beton standartları	Beton qarışığının texniki xüsusiyyətləri	

Mənbə: <https://azstand.gov.az/az/xeberler/2026-ci-ilin-6-ayi-erzinde-azerbaycan-standartlasdirma-institutu-terefinden-standartlasdirma-sahesinde-gorulen-isler?utm>

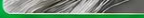
7. Kimyəvi əlavələr

Perlitli quru qarışıqlarda:

- su tutucu;
- plastifikator;
- yapışdırıcı;
- hidrofob;
- gecikdirici/sürətləndirici;
- polimer əlavələrindən istifadə oluna bilər.

Beton və məhlullarda istifadə edilən kimyəvi əlavələr üzrə **AZS EN 934-2:2024** artıq qəbul edilib. Standart əlavələrin tərifləri, tələbləri, uyğunluğu, markalanması və etikətlənməsini əhatə edir¹⁰⁵.

8. Xammal üzrə ayrıca nəzarət

<div><div><div><div>MÖHKƏM TƏMƏL, DAHA GÜCLÜ GƏLƏCƏK!</div></div><div>TİKINTİ MATERIALLARI ÜZRƏ TƏHLİL İMKANLAP · RİSKLƏR · DAVAMLİ İNKİŞAF</div><div><div></div><div>KEYFİYYƏTLİ MATERIAL DAYANIQLI İNKİŞAF!</div></div></div></div>				
Xammal		Nəzarət ediləcək göstəricilər	Yerli təminat potensialı	Əsas risk
	Xam perlit	Kimyəvi tərkib, nəm, fraksiya, genişlənmə qabiliyyəti	Orta–yüksək	Hazırda təchizatın bir hissəsinin idxaldan asılı olması
	Genişləndirilmiş perlit	Sıxlıq, fraksiya, istilik keçiriciliyi, nəm	Orta	Enerji və texnologiya
	Gips	Saflıq, incəlik, bərkimə müddəti, möhkəmlik	Yüksək	Keyfiyyətin sabitliyi
	Sement	Möhkəmlik sinfi, incəlik, bərkimə	Yüksək	Qiymət dəyişkənliyi
	Qum	Fraksiya, gil/toz miqdarı, nəm	Yüksək	Logistika
	Əhəng/kalsit	Kimyəvi tərkib, incəlik	Yüksək	Keyfiyyət və fraksiya
	Polimer əlavələr	Aktiv maddə, nəm, dispersiya	Əsasən idxal	Valyuta və idxal riski
	Liflər	Uzunluq, möhkəmlik, istilik davamlılığı	Məhdud	İdxal asılılığı

Mənbə: <https://standards.itech.ai/catalog/standards/iso/5b1f758c-092f-4849-a339-fb699625d99c/iso-6334-2023?utm>

Nəticə

2026-cı il vəziyyətinə görə Azərbaycanda perlitli tikinti materialları üçün normativ baza kifayət qədər formalaşmışdır və xüsusilə quru qarışıqlar üçün artıq konkret milli standartlar mövcuddur. 2026-cı ildə qəbul edilmiş AZS EN 998-1, AZS EN 998-2, AZS EN 13369, AZS EN 13813 və AZS ГОСТ 23499 sizin nəzərdən keçirdiyiniz məhsullar üçün əsas istinad sənədləri arasındadır¹⁰⁶.

¹⁰⁵ <https://azstand.gov.az/az/xeberler/2026-ci-ilin-6-ayi-erzinde-azerbaycan-standartlasdirma-institutu-terefinden-standartlasdirma-sahesinde-gorulen-isler?utm>

¹⁰⁶ <https://azstand.gov.az/az/xeberler/2026-ci-ilin-6-ayi-erzinde-azerbaycan-standartlasdirma-institutu-terefinden-standartlasdirma-sahesinde-gorulen-isler?utm>

Bazar araşdırması üzrə:

YEKUN NƏTİCƏ

Azərbaycanda perlit tərkibli inşaat məhsullarının istehsalı **perspektivli və idxalı əvəzləmə potensialı yüksək olan istiqamət** kimi qiymətləndirilə bilər. Perlit xammalına tələbatın mövcudluğu bunu dəstəkləyir: 2024-cü ildə Azərbaycan HS 253010 üzrə **8,53 min ton**, 864,5 min ABŞ dolları dəyərində perlit, vermikulit və xlorit idxal edib¹⁰⁷. 2023-cü ildə də idxal 7,48 min ton təşkil edib¹⁰⁸.

Ən perspektivli məhsullar **perlitli quru qarışıqlar və suvaqlar, yüngül beton və bloklar, istilikizolyasiya məhsulları və yanğına davamlı materiallardır**. Yerli xammal və yerli istehsal imkanlarının genişləndirilməsi logistika xərclərini azaltmaqla idxal məhsulları ilə rəqabət üstünlüyü yarada bilər.

YEKUN TƏKLİF

İstehsala mərhələli şəkildə başlanılması məqsədəuyğundur. Birinci mərhələdə perlitli suvaq və quru tikinti qarışıqları, ikinci mərhələdə isə perlitli blok, yüngül beton və istilikizolyasiya məhsullarının istehsalına keçilməsi tövsiyə olunur.

Müəssisənin rəqabət strategiyası **“yerli xammal + rəqabətli qiymət + yüksək istilik/yanğın izolyasiyası + AZS/EN tələblərinə uyğun keyfiyyət + sürətli çatdırılma”** üzərində qurulmalıdır.

KOBİA-nın 25 avqust 2026-cı il tarixli məlumatında perlit tərkibli inşaat məhsulları istehsalı ayrıca daxili bazar araşdırması istiqaməti kimi müəyyən edilib. Bu da sahənin investisiya baxımından araşdırılmasının aktual olduğunu göstərir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2024/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

¹⁰⁸ <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/AZE/year/2023/tradeflow/Imports/partner/ALL/product/253010?utm>

¹⁰⁹ <https://www.economy.gov.az/az/post/3539/kobia-nin-tesebbusu-ile-10-istiqametde-daxili-bazar-arasdirmasi-aparilacaq?utm>